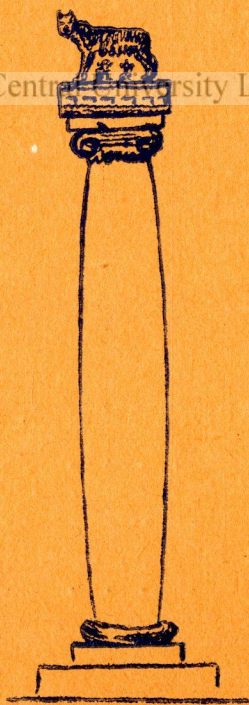


# BANATUL

REVISTĂ CULTURALĂ / SOCIALĂ / ECONOMICĂ

Director: A. COTRUȘ.

BCU Cluj / Centre for University Library Cluj



TIMIȘOARA

ANUL III / FEBR-MARTIE / 1928.

# BANATUL

REVISTĂ CULTURALĂ, SOCIALĂ, ECONOMICĂ



## CUPRINSUL:

- COMITETUL: Cuvânt înainte.  
A. COTRUȘ: De veacuri - nicovală.  
C. GROFȘOREANU: La răspântie.  
EGUMENUL SERAFIM: Un călător turc prin Banat  
in veacul al XVIII-lea  
D. O. BLIDARIU: Spiritualizare. - Deslegare.  
DR. AL. CIMPONERIU: Necazuri profesionale.  
DR. NERVA DRĂGAN: Stomatologia dentistică  
in prezent și in trecut.  
I. GIURGEA: Ispita.  
PROF. EMIL MIHAIU: Raționalizarea producției.  
R. S. MOLIN: Industria casnică la bănațeni.  
PREOT. TR. CONSTANTIN: Imperialismul Sârbilor.  
ROMULUS S. MOLIN: Delegații Banatului și al păr-  
ților ungurene la conferința de la 1881,  
a Part. Național Român.  
INSEMĂRI.

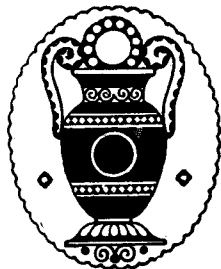


## Cuvânt înainte

Revista „Banatul” și-a lămurit într’un rând rostul. Cu trei ani în urmă, când își începuse apariția sub conducerea d-nilor C. Lahovary și Grigore Ion. Să fie oglinda culturii bănațene, cu elementele ei eterogene așa cum s’a desprins din năzuințele veacurilor, cari au aruncat-o, acum zece ani, ca pe un fruct ciudat și prețios pe pământul României întregite. Și s’arate mereu cu degetul isvorul, originea românească învăluită, colorată numai, pe alocuri, de gânduri străine. Era, firește, o preocupare, o dorință - dacă nu o idee - ce’n acea vreme să puna deacurmezișul curentului mercantil și politicianizat, în ciuda căruia voia să reimpământenescă idealuri înfrante, călcate în picioare. Să putea presupune, deci, o lipsă de încredere din partea opiniei românești

indeosebi, care simțea, vedea cu scârbă mocirla ce se șerpuia în jurul idealurilor de odinioară refugiate, ca într'o cetate, la sate. Ne-am înșelat. Ecoul ce ne-a venit, ca un prelung freamăt din adâncuri, din Graniță și din hotarele Mureșului, a fost mai mult decât o îmbărbătare. Un îndemn, o poruncă. Era sufletul vechi bănățesc, prins încă'n vraja amintirilor voevodale, de-o nobleță țărănească nealterată ce s'apropia, ca un flăcău de munte, proaspăt de vânturi și de soare cu pași siguri și vînjoși de marginea depravării improvizate. Jos, isvoarele erau limpezi. Cu gândul la ele am continuat drumul, cu perseverență. Și în trei ani n'am obosit. N'am obosit în încercarea de-a spăla mocirla cu apele proaspete din aceste isvoare. Și nici acuma când simțim lipsa de-a ne lămuri din nou atitudinea, gândul, nu ne îndoim de isbândă. Am ajuns doar la o cotitură. Ne-am înmulțit și ne lărgim, ne amplificăm activitatea. Suntem mai mulți decât altădată în jurul „Banatului“, din toate partidele și dincolo de ele. Voim să reogîndim în coloanele revistei noastre și economia și politica din Banat. În afară de granițele și interesele partidelor, cari se bat între ele. Așa cum ar trebui să fie înspre binele întregii provincii. Scurt: noi încercăm să arătăm politica desbrăcată de ideologiile unice și monopolizante, ca un fenomen social ce să desprinde din împrejurările, din lipsurile similare ale unui ținut, încheat de mersul istoriei și care să impune, care ar trebui, poate să se impună, în interes bănățesc, ca un imperativ și'n chip unic tuturor partidelor. Banatul - înainte de toate! Și'n preajma sărbărilor ce să pregătesc comemorării celui mai mare bănățean, lui Eftimie Murgu din satul Rudăria, această râvnă a noastră se îmbogățește și se prelăce într'o pioasă recunoștință. Și'ntrun nou îndemn. Morții mari, ca neînfrânți străjeri, își proiectează peste vremuri umbra vieții lor trecute ca un semn din străbuni. Ca un semn de îmbărbătare.

Comitetul.





## De veacuri: ~ nicovală

De veacuri: ~ nicovală, ~  
puternicia-mi, până ieri domoală,  
aspră, sălbatică, vie  
se sbate, se sfâșie...

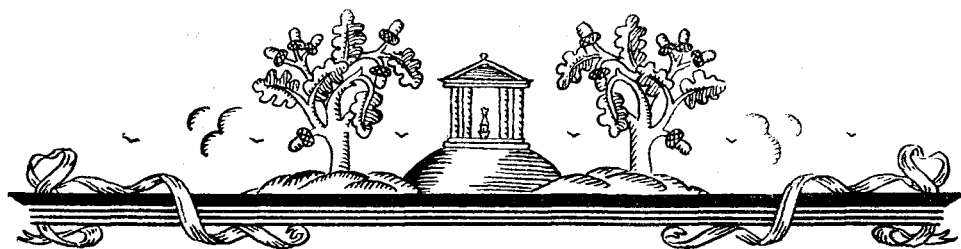
BCU Cluj / Central University Library Cluj

neînfrântă  
se frământă...  
flămândă, goală  
ca dintr'o boală  
se scoală,  
se răscoală...

avântu-mi năsdrașan  
se vrea, de-acum, ciocan,  
iute, năprasnic, ciclopic ciocan,  
cu fier și-oțel în flacări păgâne  
's 'aprimdem calea spre mâine!...

A. COTRUȘ.





## La răspântie

După frământări dureroase și chinuitoare, timp de zece ani - țara se apropie de un desnodământ istoric. Sântem în ajunul unor evenimente decisive, pentru viitorul neamului întreg.

O înfrigurare amețitoare, o enervare de sguduie corpul națiunii, chemată la luptă și două tabere mari, și crâncene, se ridică față în față: *ziua de ieri, și ziua de mâine.*

Masele se mișcă, ca un uriaș ațâțat, - partidele se pregătesc febril și pretutindeni se aude zăngănitul armelor politice, și pe o parte și pe altă parte.

Nu mai este vorbă, de o simplă schimbare de guvern; bătălia nu se dă între guvern și opoziție pentru putere, între *partidul liberal și național-tărănesc*, - ci două lumi și-au încrucișat spada: apusul cu răsăritul... *Și Europa bate la porțile României-Mari...*

Să fim mai expliciti.

Două personalități formidabile: *Ion Brătianu și Ionel Brătianu* au creat - din nimica - din o țărișoară abia, acuma câteva decenii, scăpată de subt jugul turcilor - cu o populație, crescută veacuri de-a rândul în sclăvie - un stat burghez, la aparență constituțional, în fond condus autocrat și dictatorial. Nu din vina orgolioasă a acestor doi bărbați providențiali ai neamului nostru, ci, în urma unei necesități istorice. Căci ar fi fost o imposibilitate istorică, o săritură prea riscată, de la balconismul turcesc până la parlamentarismul constituțional și democratic. Neamul nu era încă pregătit pentru acest pas.

Răsboiul, revoluția mondială, întregirea neamului, renașterea democrației național-burgeze au schimbat, însă, toată structura politică și economică a României-Mari, și pe nesimțite s'a ridicat de-asupra capetelor noastre, *viziunea democrației constituționale.*

Și din toate unghiurile țării, din toate colțurile Europei, un vuiet continuu șuieră peste ogorul românesc: *lichidați trecutul!*

Așa se pune problema: indiferent de partide, de guverne, și de deținatorii puterii; neavând nici o însemnătate că, azi guvernează partidul liberal, - mâine cel național-tărănesc; că d-l *Vintilă Brătianu* se provoacă la tradiție și d-l *Iuliu Maniu* la legalitate.



*Așteptăm momentul când un partid popular, care se reazimă pe masele mari ale țării, va deține puterea prin forța proprie, împins de jos în sus, fără nici o protecție ocultă.* Acest moment va decide soarta neamului întreg, căci prin porțile sparte va intra aerul curat și sănătos al democrației naționale, al parlamentarizmului constituțional.

Pre semne, partidului național-țărănesc îi revine datoria, ca să sfărâme fortăreața trecutului, Bastilia reacțiunii.

Nu ne privește. Nu așteptăm miracole nici dela acest partid, - ci din contră: deziluzii profunde. Nu din lipsa bunelor intențiuni, fiind convinși de crezul fanatic al *d-lui Iuliu Maniu* în principiul legalității, - ci în urma așteptărilor supranatural excitate ale mulțimei. Și cum desechilibrul acesta se va normaliza prin realitatea faptelor, desmeticirea masei este inevitabilă.

Dar nici aceasta, n'are vre-o însemnătate deosebită, fiind - repet - absolut indiferent: când deține puterea partidul național-țărănesc cât va sta la guvern, și ce va face la cârma țării?

*Determinant este pentru istoria țării faptul că, un partid politic prin forța lui proprie și-a eluptat guvernarea.*

Și repercusiunea acestui eveniment pare a fi incalculabilă, deoarece va răscoli toate energiile neamului. Reintrați în văgăuna parlamentarizmului democrat, partidele vor fi nevoite să-și reorganizeze arsenalul politic. Și se va începe - ca o cauzalitate fatală - selecționarea forțelor și a individua-  
lităților, - înlăuntrul partidelor, *în frunte cu partidul liberal. Lipsit de forțe oculte, dar și scăpat de acest balast nedemn*, își va regrupa batalioanele pentru a se reface într'un partid serios, burghez. Pe de altăparte național-țărăniștii vor trece prin aceeași criză.

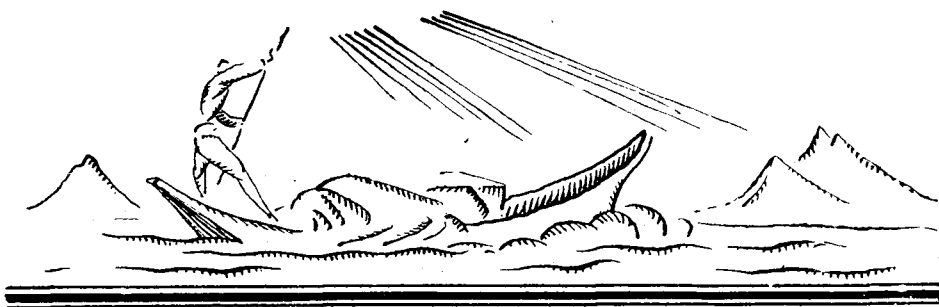
Acest proces este inevitabil, căci toate partidele politice - desrădă-  
cinate de jocul liber al democrației, - se apropie de faliment, fiind lipsite de unitatea principiilor și a intereselor economice. Și în formațiunea actuală, când în cadrele lor stau alături de reacționari și conservativi, democrați, și radicali, agrarieni și capitaliști, burghezi mari și burghezi mici, prezintă cea mai complectă debandadă și desorientare. Cărui fapt se datorește aspectul desgustător al luptelor intestinale „intra muros“.

Grupuri și grupulețe - clici și coterii se combat reciproc - în sânul aceluiaș partid, - cu atâta ură, patimă, sfărării și întrigării parcă nu ar face parte din aceeaș colectivitate.

Și să nu comparăm stările din apus cu ale noastre. Acolo, parlamen-  
tarizmul democrat, reprezentat prin statul burghez, intră în o nouă fază a evoluției, - pe când noi abia acuma începem viața constituțională. Acolo, însuși, statul burghez declină dela venitul evoluției la o nouă răspântie, - noi numai în viitor ne vom forma statul burghez constituțional. Aceste două etape sânt măsura strigătoare a întârzierii noastre primejdioase.

În văzul acestor adevăruri, cu suflet liniștit privim desfășurarea eve-  
nimentelor. Țara merge înainte pe drumul destinului, istoria i-și croește dăra ei cu consecvente implacabile; cine se opune marșului general este fără milă zdrobit. Națiunea nu va suferi nici o pagubă. Soarta ei este pecetluită pe răboj de fier, viitorul asigurat prin forțele vii și adânci, ale țaranului nostru.

**C. Grofșorean.**



## Un călător turc prin Banat în veacul al XVII-lea

(Urmare)

**J**n colțul sudic al cetății s'a fost zidit o fortăreață mai mică, pentru a servi ca loc de refugiu în caz de pericol extrem. Această fortificație are o „formă patrulaterală“. Cetatea Timișoarei era zidită din lemn, ciment și pământ, expusă mai ușor cuceririi, ear ca fortăreață să poată rezista mai mult timp, arhitectul a clădit-o întreagă „din piatră, încojurată de jur împrejur de apa Timișului“ formând „o insulă uscată în mijlocul apei“. Intreaga clădire a fortificației e „trainică, ușoară și frumoasă“. Intrările îi sunt închise cu „porți puternice de fier, cu boltitori mari având fiecare poartă înaintea ei un pod mobil“. Fortăreața pentru a fi mai ușor apărată i s'a clădit de jur împrejur „cinci turnuri zidite din cărămidă, cu acoperișul foarte ascuțit făcut din scânduri“. În interiorul cetății se află un „loc larg deschis pardosit nu cu scânduri, ci, cu ciment“. Această Citadelă în vremuri de pace e ocupată numai de către funcționarii superiori civili religioși și militari, afară de ei neavând nimeni intrare aici. Fortăreața mai dispune de o mulțime de turnuri și magazii încărcate, cu alimente, muniții și îmbrăcăminte pentru vremi grele. Peste tot acest loc trebuie să rămână ferit de ochii iscoditori ai străinilor cărora „nu li se dă voie să intre aici nici măcar s'o privească“ iar dacă totuși cineva în urma vre unei îngăduințe, speciale obținută dela autoritățile militare, pătrunde până aici, e dator să-și „lase armele la poartă în sama păzitorilor și numai așa poate pași înlăuntru“. Depozite și magazii militare se aflau multe altele și în restul cetății, iar în oraș Turcii și-au deschis pentru întrunirile lor conform datinelor orientale mai multe „cafenele“.

### V

Pe lângă fortăreață și cetate, Timișoara veacului XVII-lea, avea o altă parte însemnată, orașul sau „târgul“ locuit aproape numai de populație civilă. Această parte e descrisă de călător mult mai sumar decât cetatea și în-

tăriturile interne. Orașul avea 10 suburbii, cari „numărau 1500 case“ de mărimi diferite, cari au un caracter pronunțat de deosebire față de cele din cetate și fortăreață, fiindcă aceștea din urmă „inconjurate de curți închise cu scânduri. Fiecare casă are două porți una mai mare pe care intră carul și animalele, și alta mai mică prin care intră în curte omul“. Și aici și-au ridicat Turcii trei giamii, ear călătorul notează, că aci nu se află nici un bazar mai mare, în schimb s'au ridicat o mulțime de prăvălii mărunte, prevăzute cu tot felul de articole. Pentru a nu se întrerupe circulația în timpul ploios, orașul are „străzile acoperite cu scânduri“. Ne fiind nici urmă de canalizare, era de ajuns o ploaie mai bogată ca în toate părțile mai ales dela periferia orașului să se formeze bălți și mlaștini, unele dintre ele așa de mari încât în ele „se poate îneca, chiar și un efefant“.

Trăind mai multă vreme în Timișoara călătorul caută să culeagă informații asupra stării sanitare a orașului, notând faptul foarte important - desmintit mai târziu de alți călători - că deși se găsesc prin oraș și împrejurimi atâtea ape stătătoare „totuși nu se află pe aici nici un țânțar“ locuitorii necunoscând boala malarie. Despre locuitorii cetății și ai orașului Evlia Celebi, are cuvinte de laudă spunând că sunt „un popor harnic, blând și muncitor“. Poartă îmbrăcămintea din „postav“ hainele „șubele“ și pălăriile au o culoare verde, în picioare încălță „papuci“ lucrați din un material solid. Condițiile de trai dar mai ales clima fiind așa de prielnice, fac ca „locuitorii să fie sănătoși și robuști“.

Călătorul notează, câteva lucruri, cari i-au atras în mod deosebit atenția și pe cari nu le-a întâlnit în alte orașe bănățene. În Timișoara a găsit un fel de pâine specială numită „țipău“, cofetarii pregăteau un fel de „prăjituri cu unt și miere“, ear în restaurante se putea mânca „supă neagră, varză și dovleci umpluți“, toate acestea „fiind mâncări vestite“.

Regiunea de șes deoparte, de alta porunca severă a islamului de a nu bea Turcii mai ales vinul, explică faptul că în Timișoara Celebi, nu a prea aflat astfel de beuturi alcoolice. „Beuturile sunt mielul și vișinata, în acest ținut a bea vin e mare rușine, mai mult se bea miel“. Descrie călătorul apoi, bogăția satelor din jurul Timișoarei unde cu tot numărul mare de războaie și lupte se află din belșug vite și oi, așa de multe încât „numărul lor numai Dumnezeu îl știe. Mierea și untul sunt vestite în toată lumea.“ Banatul avea o mulțime de livezi încărcate, cu pomi roditori, în acest colț de pământ se produc „vișine, pere, prune, cum nu sunt în altă țară“. Celebi face și câteva observații asupra climei, notând lipsa „smochinelor, maslinelor și portocalelor, cari nu pot crește pe aici“ fiind Banatul așezat mult mai înspre nord de cât văile Mediteranei, unde clima e mult mai dulce și permite desvoltarea acestor fructe.

## VI

Din Timișoara, călătorul pleacă spre Oradea Mare, înșirând toate localitățile aflate în drumul lui. Ajunge în cetatea Făgetului, pe care a zidit-o o femeie, cu numele „Tilen“, Cetatea are o formă patrunghiulară „e puternică și frumoasă“ cu vederea înspre apus. Paza ei e făcută de către „un căpitan cu 300 soldați având destulă muniție“, pentru luptă. Cetatea avea clădiri puține, servind numai de adăpost pentru soldați și erau acoperite „cu



scânduri“. Din Făget călătorul, însoțit de aga Ali pleacă spre cetatea Falnicului, despre care spune că a fost zidită „de un domn român“. E făcută din cărămidă „și e așezată pe o colină în apropierea Mureșului“. Ca toate întăriturile din șes, cetatea era mică, cu o suprafață a ceea ce „400 de pași“, cu o singură poartă și „o gîmie ridicată pe vremea lui Soliman“. Intreaga întăritură servește numai ca adăpost pentru soldați, avînd numai „cinci case și cinci tunuri vechi“ pentru apărare. Peste șanțurile cari o înconjoară e așezat un „pod mobil“ ear lângă el se află un loggia hiosk“ un fel de mic pavilion de scânduri în care așteptau călătorii până când li se da voie să intre în cetate. Paza e ținută de un căpitan, cu cînzeci de soldați. În jurul cetății se mai aflau, „cam 100 de case acoperite cu scânduri“ unde se adăpostea populația civilă. Casele „au curți și grădini“ locuitorii lor ridicându-și și vreo „10 prăvălii“.

Evliia Celebi trece prin Arad<sup>1)</sup> remarcînd faptul că aici se ține un târg anual foarte vestit unde se adună oamenii din toate părțile o săptămână întreagă „târg cu neputință de descris“. De aici pe Mureș în sus ajunge călătorul la Lipova care împreună cu Radna formau principalele apărători ale Ardealului fiind așezate tocmai la eșirea Mureșului dintre dealuri și la intrarea lui în câmpia largă a Tisei. „Lipova renumită pentru frumusețea ei căci lipova pe sârbește înseamnă frumoasă“, notează călătorul. Cetatea are o vechime mare și pentru cucerirea ei s'a vărsat în cursul vremilor mult sânge de creștin și turcesc. După supunerea întregului Banat timișan, Lipova a fost destinată ca reședință de sandjac.

Călătorul notează ca și în Timișoara, diferitele categorii de slujbași militari și civili, apoi descrie cetatea foarte amănunțit. E ridicată la piciorul unui deal numit „Varovach“ avînd o formă cinciunghiulară. Suprafața ei e cam de 10.000 de pași măsurată „după măsura făcută de bietul de mine“. Zidul dinspre nord, probabil din pricina umezelii Mureșului pe multe locuri „s'a dărâmat, de aceia a trebuit să i se facă întărituri noi“. Cetatea are cinci porți, înzestrate cu o mulțime de clădiri, depozite, magazii și gîmii, între cari cea mai însemnată e zidită încă „din timpul lui Soliman, cu acoperișul întreg de plumb avînd și o cupolă mare“. Lipova avea „1500 case înconjurate cu grădini și vii“. Casele „acoperite cu șindrilă, erau mari și frumoase“, pe lângă ele mai aflându-se „vreo 200 prăvălii“. Celebi caută să afle origina locuitorilor și din informațiile câștigate notează, că cei mai mulți au venit „din Ardeal de pe lângă orașul Turda de unde aduc sarea cu luntriile pe Mureș făcînd negoț cu ea“. Cât era de înfloritor acest oraș se vede din faptul „că aproape de cetate sunt câteva sute de magazii“, unde se depozitează sarea, ca de acolo să fie transportată mai departe pe Mureș, Tisa și Dunăre în toată „împărăția islamului“.

Locuitorii sunt foarte ospitalieri și primitori „fiecare familie are totdeauna porțile deschise și călătorii sunt bine găzduiți, așa că orașul n'are nevoie de restaurante. Dacă vin călători fie din împrejurimi fie de mai departe, și trag chiar la cea mai sărăcăcioasă casă pot rămînea și un an întreg, căci nimănui nu le sunt spre greutate, deoarece acest oraș e foarte

<sup>1)</sup> Descrierea orașului am făcut-o amănunțit în studiul, asupra acestui oraș publicat în ziarul Cuvîntul Ardealului.

bogat". Pe lângă cerealele bogate produse pe pământul oraşului, an de an se mai aduc din Ardeal „câteva mii de corăbii, cu hrană". În Lipova erau câteva şcoli primare, un bazar şi mai multe clădiri religioase, între cari era cea mai vestită Hadsî-Belzas unde locuiesc dervişi, cu o viaţă curată temători şi ținători ai legii lui Alah".

Din Lipova călătorul pleacă spre Ardeal, şi numai după câţiva ani, în o altă călătorie trece prin celelalte cetăţi şi oraşe ale Banatului. Acum ajunge plecând din Timişoara în Lugoj. Drumul îl face prin mai multe sate, notând faptul foarte important pentru noi, că rajalele (supuşii turci) sunt români. În Lugoj, după un scurt istoric al cuceririi lui, descrie cetatea ridicată „pe un şes întins pe malul Timişului în formă patrunghiulară, înconjurată cu şanţuri umplute cu apă din Timiş. Are o singură poartă, cu un pod mobil înaintea ei". În oraş găseşte vreo „300 de case parte din ele acoperite cu trestie, parte cu scânduri". Până în timpul, când Celebi trece prin Lugoj, turcii încă n'au ridicat nici o clădire religioasă deoarece cetatea „a fost ocupată numai de puţină vreme". Cetatea are şi o mică citadelă de piatră. Toate dealurile din jurul Lugojului sunt pline de grădini bogate în vii şi pomi. „Toţi supuşii sunt Români."

De aici călătorul apucă drumul spre Vârşeţ trecând prin mai multe cetăţi mici, din cari azi n'a mai rămas nici cea mai mică urmă, pierzându-se chiar şi numele lor. „Am trecut de 5-6 ori în lungul acestui şes, dar acest oraş-Vârşeţul-încă nu l-am cercetat". Face un scurt istoric a cuceririi oraşului care are „acuma puţină oştire," fiind încorporat pašalâcului de Timişoara. Vârşeţul avea o cetate mai veche puternic întărită, ale cărei vârfuri „se înalţă spre cer", nefiind locuită pe timpul, când o cercetează călătorul. La poalele cetăţii se află o întăritură mai nouă făcută de turci, în patru unghiuri, înconjurată cu ridicături de pământ având o suprafaţă „de 400 de paşi". Paza ei e făcută de o mică garnizoană „20 de soldaţi cu 4 tunuri", având numai o giamie şi 8 băraci, cari servesc de locuinţe pentru soldaţi. Oraşul Vârşeţ are vreo „300 de case drăguţe, cu acoperiş de scânduri". Se mai află aici trei giamii, două şcoli, o baie publică, două restaurante, 110 prăvălii şi trei fântâni publice. În partea de răsărit a oraşului până la poalele vechii cetăţi, sunt vii. Vârşeţul are o climă plăcută, ceea ce face ca populaţia să fie sănătoasă „foarte prietenoasă şi iubitoare de oaspeţi".

Din Vârşeţ Celebi trece prin Palanca Nouă apoi prin Moldova Veche, se coboară în jos pe Dunăre, oprindu-se plin de uimire în regiunea Cazanelor. Aici găseşte o mică întăritură, se vede că era ridicată din vremuri vechi, cu numele de „Inlik". În acest loc Dunărea în mod ciudat se strâmtează trecând printre două vârfuri de stânci cari se înalţă până la cer". Pe înălţimea acestor munţi „încă din timpul necredincioşilor se află două cetăţi de amândouă părţile, dar azi nu mai locuiesc nimeni în ele. Când trec corăbiile pe Dunăre prin acest loc de multeori sunt atacate de bandiţi, de aceia begul de Orşova şi de Vidin au rânduit soldaţi în fortăreaţa Inlik şi pe dealurile din jur, cari să apere corăbiile". Călătorul notează apoi o legendă veche, care susţine că foarte de mult pentru a putea vâmui toate corăbiile ce se urcau sau coborau pe Dunăre „a fost întins un lanţ din o cetate până la cealaltă peste Dunăre," având grosimea mijlocului unui om, aşa că nu numai corăbiile dar nici chiar luntrile nu puteau trece prin

strâmtori. Găurile unde au fost prinse capetele lanțului se văd și azi. „Toată regiunea cazanelor la umplut de uimire încât spune, e un loc cu o priveliște dumnezeiască.“

Trecând prin strâmtorile Dunării ajunge la Orșova, care a fost cucerită definitiv după ocuparea Timișoarei. Celebi descrie diferitele unități militare aflate aici, cu ofițerii și venitele fiecăruia. În împrejurimile orașului se află sate numeroase. Aproape de malul Dunării e ridicată cetatea cu o suprafață de „800 de pași, cu două porți, una spre răsărit e o poartă mică și frumoasă lucrată din lemn, cealaltă având privirea spre apus“. Cetatea are mai multe clădiri publice dintre cari cea mai frumoasă e „palatul begului“. Deasupra zidului dinspre sud ridicat chiar lângă apa Dunării, regăsim câteva locuri, cu priveliști minunate. În cetate erau vreo 50 case de scânduri și o gîmie, cu vederea spre Dunăre „pe care mulți caută să o cerceteze“.

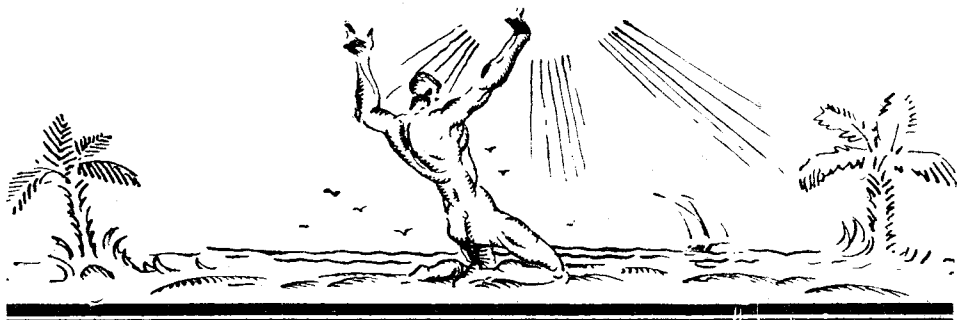
Cetatea Orșovei mai avea o mică fortăreață, zidită din piatră, în patru colțuri. Pe timpul călătorului locuiau aici numai căpeteniile militare și religioase. Fortăreața avea o mică poartă deasupra căreia s'a ridicat un turn în care era așezat un orologiu, în legătură cu un clopot „al cărui sunet se aude la mari depărtări“.

Orașul Orșova e în partea de apus a cetății pe un loc neted, cu vreo 300 de case de mărimi variate, cu o primărie, o școală mică și peste o sută de prăvălii. „Pe malul Dunării se întind căsuțele frumoase înconjurată cu grădini ale negustorilor greci“, veniți aici dinspre Oltenia și Muntenia.

Aceasta e o scurtă descriere dată Banatului de minunatul călător turc, care trece din Orșova spre Țara Românească, continuându-și drumul prin Bulgaria la Sтамбул.

**Egumenul Serafim.**





Poeți bănățeni

## Spiritualizare

*Imi adunai, în ochi, atâta cer,  
Că mi-a 'nflorit în ei o lume nouă...  
Și-mi adăpai instinctele cu rouă,  
Iar sufletul cu mituri de mister...*

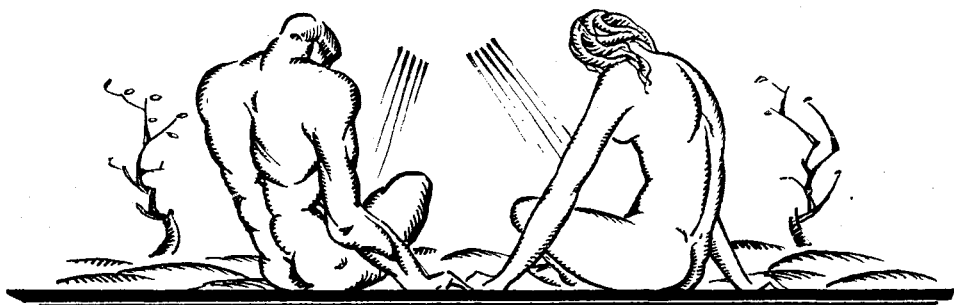
*Am frământat lumina, să-mi încheag  
O Venere 'nviată 'ntr'o dumvravă,  
— Cu formele de purpură și slavă —  
In dubu-i alb ursita să-mi desleg.*

*Din jar de patimi templu-i plămădii,  
Injungându-mi poftele'n altare;  
Iar biciuirea cărnii, 'nfiorare  
Mi-a ridicat în glas, și melodii...*

*Vederile destelenite mi-s...  
In calea lor minunile tresaltă,  
Ca marmura sub mângăieri de daltă,  
Invăluind nemărginirea'n vis...*

*Mi-e trupul vas de lut, împovărat  
De șipote de-azur și-alint de soare;  
Și-aștept să vie ea, să mă'nfioare  
Cu sărutări de suflet împăcat...*

**D. O. Bîldartu.**



## Deslegare

*Ucisu-mi-am dorințele pe rând...  
M'am lepădat de ori și ce ispită...  
Și 'n liniștea cu trudă cucerită,  
Mi-e harpă vie fiecare gând...*

BCU În foaie / săptămânal / din trupul meu / de alt Cluj

*Și mi-a murit și ura și iubirea...  
Mă fascinează iar nemărginirea...  
Și psalmul firii iar l-am priceput...*

*De tot ce-mi dă țărâna mă desleg...  
Lumina mă pătrunde ca o rană;  
Îi simt năvala fără de prihană  
Și pulsul ei profund îl înțeleg...*

*De soare mult mi-e cugetul flămând...  
Auz cântarea gândurilor... vie  
Se 'naltă 'n zări... un imn de bucurie,  
Pe căile vădubului sburând...*

*E piersic, greu de rod, cuvântul meu  
Și-și scutură, prin ierburi, dărnicia...  
Dar sufletu-mi, colindă veșnicia  
Și-l caută, setos, pe Dumnezeu...*

**D. O. Blidariu.**



## Viața juridică

### Necazuri profesionale

Încă două trei zile și barourile noastre vor avea plăcerea de a-și vedea sporite cadrele cu o nouă categorie de avocați, eșiți ad-hoc din protegiuitoarele urne ale Corpurilor Legiuitoare, de data aceasta mult mai binevoitoare față de tineretul ardelen decât în anul 1923, când cu votarea legii de unificare a corpului de avocați. Pe când vor apare aceste rânduri, proiectul d-lui Stelian Popescu privitor la abrogarea art. 117 și modificarea art. 120 din legea pentru organizarea și unificarea corpului de avocați se va fi schimbat, după toată probalitatea, în lege, iar simpaticii și tinerii noștri confrăți, fericiți de atâta dreptate ce li s'a făcut pe neașteptate, vor asalta cu cererile lor de înscriere secretariatele barourilor, grăbind, poate fără a-și da seamă, să se înhame la jugul muncii nerăsplătite și a efortărilor interminabile, ajunse inevitabile pentru orice avocat român începător.

Bucuroși de a vedea Baroul nostru întregit cu acești tineri, între cari se află o seamă de oameni bine pregătiți și de o incontestabilă valoare, le urăm un prietenesc bun sosît, nu însă fără a păstra și un sentiment de regret ce ni se împune văzând tovarășia în care acești tineri vor fi nevoiți să bată la ușa Baroului, deschisă deacum tuturor chemaților și nechemaților deopotrivă.

Incontestabil, legea d-lui Stelian Popescu repară o veche nedreptate suprimând deosebirea ce o făcea legea din 1923 între stagiarii ardeleni și cei din vechiul Regat. Sub raport social această lege, făcând să dispară suspiciunea de apăsare programatică a elementelor ardeleni în favorul celor de peste Carpați, suspiciune justificată în aparență prin avantajile acordate de legea de unificare acestei din urmă categorii de stagiari, va avea de



sigur efecte salutare, pe cari nu înțelegem să le contestăm bocind inutil falimentul unei mentalități exclusiviste, desaprobată de noi întotdeauna, cu toate că ea reprezenta mentalitatea oficială a venerabililor noștri conducători. - Suprimarea examenului de capacitate ca atare și prescurtarea stagiului ne lasă cu desăvârșire indiferenți; ceea ce ne face însă să regretăm această măsură, ori cât de dreaptă va fi ea în principiu, este, că de ea proftită, cum am zis, mai mult cei nechemații...

Deodată cu cei câțiva tineri valoroși cărora examenul de capacitate nu trebuia să le facă nici o grijă deosebită, barourile noastre vor fi silite să înscrie în tablourile avocaților definitiv, afară de mulțimea speculanților refugiați până acum prin birourile băncilor și ale întreprinderilor comerciale, pe toți invalizii intelectuali și naufragiații tuturor examenelor de capacitate cari până eri ereau condamnați la stagierat pe viață, iar de acum, complăcându-se în noua lor postură de avocați definitiv, vor contribui din rășputeri la micșorarea prestigiului profesional, compromis îndeajuns și fără prețioasa D=lor colaborare.

Acesta este neajunsul pe care stagiarii anului 1925 l-au observat dela început și au știut să-l suprime renunțând de bună voe, în congresul din Mai 1925, la dreptul de a se pune pe picior de egalitate cu stagiarii vechiului Regat și de a cere suprimarea examenului de capacitate pe timpul de tranziție. - Stagiarii anului 1928 sunt mai puțin eroici, ei nu înțeleg să renunțe la drepturile și interesele lor personale, preferind să se facă nași la botezul profesional al tuturor neisprăviților.

În definitiv, chestiunea fiind în funcțiune de aprecierea individuală a fiecăruia, mai mult sau mai puțin subordonată intereselor particulare, nu avem nici dreptul, dar nici intențiunea de a făuri din această atitudine un cap de acuzație împotriva proaspeților noștri tovarăși de meserie. - Am ținut doar să facem și noi o constatare, supărătoare ce e drept, purtând însă speranța de a contribui prin cuvintele noastre răspicate la accelerarea unei deparazitări ce nu poate întârzia prea mult...

Și fiindcă am amintit, în treacăt, de o anume diminuare a prestigiului profesional, în realitate destul de scăzut și fără actul de „dreptate“ ce se va consuma irevocabil cu sau fără voința noastră, credem de cuviință a spune câteva cuvinte și asupra crizei ce bântue în barourile transilvănene. - Nu înțelegem aici criza economică, asupra căreia ne vom pronunța de altă dată, ci criza intelectuală și morală ajunsă azi de o actualitate supărătoare.

Nu aveți decât să urmăriți, câteva zile deearândul, ședințele Curților și ale Tribunalelor și vă veți edifica pe deplin. - Pleodoarii rostite într'o limbă desgustătoare despre cari cei interesați susțin, cu multă rea voință, că ar fi românească, găngăveli imperceptibile, necunoașterea speței în fapt și în drept sunt cazuri aproape zilnice. - O adevărată tortură pentru magistratul condamnat să-i asculte și o rușine pentru oficialitatea barourilor, ajunsă cu proverbiala-i toleranță până la limita scandalului public.

Iată un singur caz, scos la întâmplare din seria ineputabilă a bazaconiilor noastre profesionale:

Un coleg se prezintă în fața Tribunalului pentru a pleda într'un proces de divorț. Cum stimatul nostru coleg erea turc atât în limba română, cât și în materie de procedură civilă, la strigarea primă a pricinei intră și el

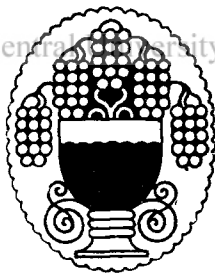
împreună cu reclamanta la încercarea de împăciuire, care de altfel se face în ședință secretă și în absența obligatorie a avocaților. Magistratul, nepuțându-și închipui atâta ignoranță la un avocat, îl ia drept soț al reclamantei și îl pune să semneze procesul-verbal de neîmpăcare. Viteazul nostru, neînțelegând nici o vorbă din spusele magistratului, semnează și dă să iasă din sală, dar un alt coleg observă greșala și intervine, căutând să descurce afacerea și să potolească furia magistratului contrariat de atâta ignoranță. - Și aceasta s'a întâmplat, mă rog, acum de curând, după aproape zece ani de stăpânire românească...

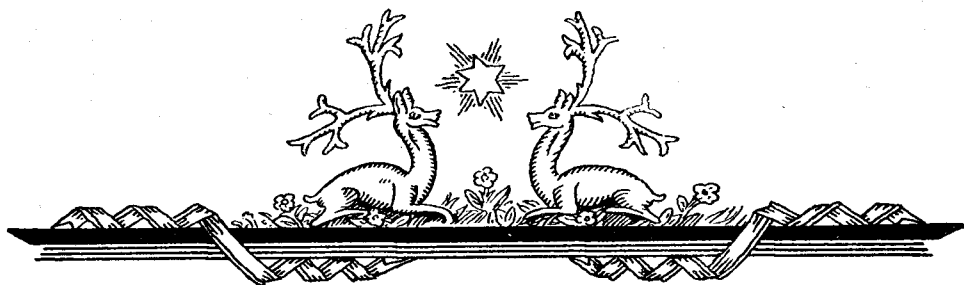
În sfârșit, v'ași putea da zeci de cazuri similare, apeluri nemotivate, recursuri redactate alandala fără să se fi citit măcar legea Curții de Casație etc.

Iată de ce spuneam dar că suntem în plină criză intelectuală și morală peste care nu se mai poate trece cu obicinuita nepăsare de până acum. - O reacțiune puternică și iminentă va trebui să vie încă înainte de a apuca răul la rădăcină. Cei buni și dezinteresați să chibzuiască, poate clasificarea avocaților pe instanțe ar remedia întrucâtva răul, corijând chiar și insuficiențele legii referitoare la stagiari...

Metoda oferită nu este invenție proprie, ea se aplică la Sârbi cu foarte frumoase rezultate. Să încercăm, cine știe, poate se va potrivi și la noi...

**Dr. Al. Cimponeriu.**





## Cronica medicală

# Stomatologia dentistică în prezent și în trecut

Despre istoria dezvoltării stomatologiei în adevăratul înțeles al cuvântului, nu putem vorbi, deși pe de altă parte e cert că avem indicii relative la această știință până în timpurile cele mai depărtate ale evului vechiu. În schimb însă ne lipsesc cu totul informațiuni din evul mediu până chiar în evul nou. Acum vreo 50 ani au existat așa numiții „Zahnbaderei“, un fel de șarlatani, ce se ocupau cu dentistica ca și unii frizeri, ferari a căror ocupație laterală era, după o expresie nimerită „smulgerea“ dinților. Abia acești din urmă 30 ani au adus un progres important și decisiv pe terenul dentisticeii, considerată azi de orice om cult, ca o știință tot atât de importantă și serioasă ca de ex. chirurgia, medicina internă etc.

Atât timp cât suntem sănătoși, de obicei nici nu ne sinchisim de boală, și aceasta se referă în primul rând la bolile de dinți. Fapt este că popoarele care au dantură bună, nu se preocupă deloc de stomatologie. Primul popor care i-a dat importanța cuvenită au fost *egiptenii*, cari au cunoscut deja un fel de astupare primitivă precum și fixațiunea dinților, după cum putem constata aceasta la unele mumii cu dinți stricați și mișcați (se poate recunoaște aceasta prin diformațiunea alveolului) la cari acești dinți sunt fixați de dinții învecinați cu sârmă de aur. Referitor la stomatologie putem citi în operele lui G. Preiswerk-Maggi cum că celebrul *Papyrus Ebers* descrie diferite materii plastice, boale cari probabil s'au întrebuițat pentru plombararea dinților. Dar și protejarea era bine cunoscută vechilor egipteni.

Scoaterea sau extragerea unui dinte dinainte era considerată ca o pedeapsă dezonorată. Și iată ce se întâmpla dacă din nenorocire unui aristocrat i s'a rupt un dinte din'nainte. În atari cazuri un astfel de nobil era nevoit, nu numai din vanitate ci și pentru a preîntâmpina disprețul public,

să se îngrijească de un dinte suplimentar, care se făcea în mod dibaciu dintr'un material plastic modelat, dar nu destul de durabil. Păcat că în timpurile de azi, acest fel de pedeapsă nu se mai aplică și astfel multor medici dentiști li s'au luat posibilitatea unei existențe splendide (căci dacă s'ar aplica și azi această pedeapsă originală, toți dentiștii ar avea o existență admirabilă.

Trebuie să amintim că în evul vechiu dinților li s'a atribuit o importanță mult mai mare de cât în vremurile ce-au urmat. Așa de ex. găsim în *Stânta Scriptură*, textual următoarele cuvinte ale lui Moise: „ochi pentru ochi, dinte pentru dinte, mână pentru mână” și mai departe: „dacă cineva vatămă ochiul slugei sale, să-l dea afară din slujbă pentru aceasta, și dacă stăpânul scoate dințele slugei, în schimb să-l elibereze”.

Pare că evreii aveau dantură bună, cel puțin în poeziile lor se pune mare preț și se amintește de frumusețea deosebită a dinților albi ca mărăgăritarele, ai femeilor lor. Și subsemnatul a putut remarca, în tot timpul activității mele clinice, că evreii polonezi au relativ dinții cei mai puțini careați, deși acest neam din punct de vedere fizic e destul de degenerat.

Interesant este că *grecii*, mai ales în comparație cu egiptenii, au dinți mult mai buni, ceea ce provine probabil din faptul că la ei igiena e mai generală. Relativ la stomatologia grecilor nu avem informațiuni deosebite. Știm numai că la ei durerile de dinți se vindecau prin credință: făcându-se rugăciuni către zei și recurgând la efectul muzicii. Să o încerce aceasta azi un dentist cu pacienții săi!!

*Hippocrates* (400 a. Chr.) a cunoscut extragerea dinților. Tot dela el se cunoaște și o rețetă clasică pentru un praf de dinți: să se prefacă în praf un cap de iepure carbonizat, împreună cu trei capete carbonizate de șoareci... Stimat cititor, să nu exclami „pfui” că și în ziua de azi cărbunii din animale carbonizate sunt un ingredient important al medicinei.

Totuș ca maiestri adevărați în știința și arta stomatologică trebuie să considerăm pe strămoșii noștrii, *pe romani*, cari se pot numi întemeietorii adevărați ai stomatologiei.

Cele 12 porunci tabulare ale lor conțin un ordin în sensul căruia morților să li se lasă neatinși dinții legați cu aur, dacă i-au avut.

*Cornelius Celsus* (pe vremea lui I. Chr.) a dedicat stomatologiei un capitol întreg în opul său fundamental: „De re medica”. Cariatul (găunoșia) dinților se atribuie unor viermișori și spre a opri întinderea găunoșiei se aplică ardezie înfășurată în vată.

*Galenus* ne vorbește deja de „pulpa” și de „periost” în care a știut, foarte nimerit, să localizeze durerile de dinți. În evul mediu stomatologia trece la arabi și apoi dispare pentru multe secole cum s'a întâmplat și cu alte științe și instituțiuni importante în evul mediu.

În veacul al XV-lea se ivește în *Italia*, *Arculanus* care pledează, din nou, în sensul ca stomatologia să caute, cu orice preț, conservarea (păstrarea) dinților. După el, istoria stomatologiei amintește pe *Eustachus* care discută o teză foarte interesantă relativ la creșterea și dezvoltarea dinților, apoi *Ryft* care, cu drept cuvânt, se poate considera ca întemeietorul igienei populare.

În secolul XVIII-lea a trăit în Franța *Fouchard* care în opul său docu-

mentat „le chirurgien dentiste, ou traité des dents“ a pus temelia dezvoltării stomatologiei adevărate. După aceasta, englezii iau directiva pe terenul dentistic (caracteristic este că acest popor are dinții cei mai răi). Tot așa de semnificativ este și dantura, în general defectoasă a americanilor și e interesant că chiar și celor ce emigrează din Europa în interval de 6-10 ani li se strică dinții și de aceea nu-i de mirare dacă noul continent, și în privința stomatologiei, întrece pe bătrâna Europă. Cu toate acestea și în continentul nostru putem remarca personalități marcante: (doi medici celebri, din Viena și anume: docentul univ. *D-r. Gottlieb* și *D-r. Sicher*, cari și-au creat un nume mare. În timp ce americanul *Angels*, prin lucrările sale importante scrise despre regularea fălcilor și transformărilor de fizionomie, a pus bazele unei noi științe întemeiate de el și numită „*Orthodontie*“.

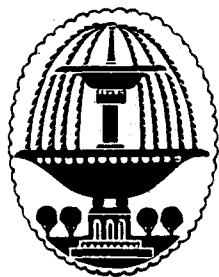
Principiul cardinal al stomatologiei moderne este de a menține cu orice preț dintele la locul lui, deci a nu-l scoate, fie acela cât de deteriorat, numai la extremă nevoie și contra acestui principiu se păcătuiește chiar și în timpurile de azi în modul cel mai barbar.

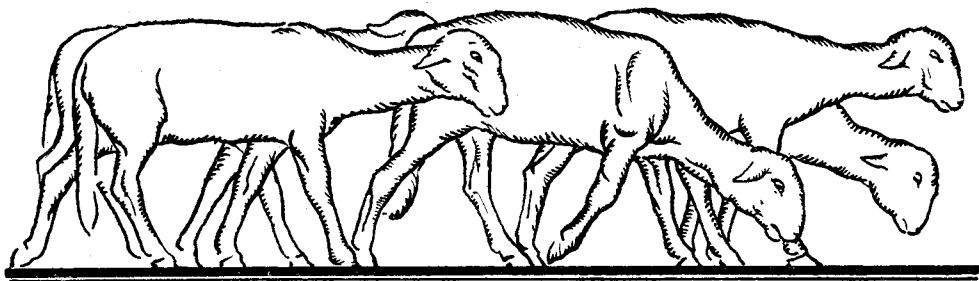
Ingrijirea dinților trebuie să înceapă la o vârstă *foarte timpurie*, cel mai târziu la etatea de școală primară...

Aproape toate țările culte au *clinici dentare școlare* despre a căror importanță am vorbit în unele articole precedente. Și la noi în țară s'au făcut unele încercări interesante în privința aceasta. Ar fi un lucru extrem de important dacă elementele inteligente, mai ales în comunele rurale, ar căuta pe toate căile să lumineze masele de jos, luând o atitudine contra unor abuzuri barbare (ce se practică uneori la țară pe acest teren, așa de ex. ca un *chelnăr* declassat, sau *bărbier* sau chiar *tâmplar* să continue în delectnicirea de dentist.

Putem zice că pe nici un teren al vieții nu se păcătuiește în mod atât de abuziv ca pe terenul dentisticii. Se impune constituirea unui juriu conștient și competent spre a înlătura pe toți cei nechemați dela o profesiune atât de importantă și plină de răspundere morală și materială cum este stomatologia. Să sperăm că viitorul apropiat ne va realiza această dorință pentru binele tuturor.

**Dr. Nerva Drăgan.**





## Industria casnică la Bănăţeni\*)

Maladia de a imita totul și în deosebi luxul dela orașe, nu mai cunoaște la noi. Sunt sate, în deosebi, prin împrejurimile orașelor, unde portul nostru, mândrul port bănăţean, cu atâta faimă, nu se mai cunoaște. Doar la baluri și serbări naționale se mai zăresc „chitele” roșii bănăţene. Și aceste numai în alte părți ale României, unde portul bănăţean e atât de îndrăgit, pentru frumusețile decorului cusut cu atâta gust de bănăţenele de altă dată. Căci în alte vremuri, atât la munte cât și la câmpie, în fiecare casă, cinstea femeilor bănăţence era războiul de țesut pânză, covoare, straie și alt material pentru îmbrăcăminte.

\* \* \*

Războiul pentru țesut e făcut din lemn și are următoarele părți: două „scenghere” sau „natre” cioplite în pătrat (le dăm numirea cunoscută în graiul bănăţeanului dela munte, Nota Aut.), și încheiate pe patru picioare de o înălțime de cca. 50 cm. La mijlocul războiului este legat prin o „vergeană” de fier. La capete au opritoare pentru „suluri”. La mijlocul războiului sunt două „cocăi,” pe acestea se sprijinește „cruclnicul” ce ține „îțele” și „brăgtele” (jugul); în brăgle este băgată „spata” cu dinți de lemn fixați cu sfoară între „proclă” (marginile spetei) și „băbițele” dela margini, cari țin spata ca să nu se descompună.

Brăgtele au următoarele părți constitutive: jug și „policioară” legate prin două sfori numite „finlare”. La partea dreaptă a femeiei care țese se află „cinzaica” și un fus, regulatorul sulului pe care se adună materialul țesut și să numește „zatcă”

Sub brăgle, la pământ sunt „tălpitele” - ca la un pian - legate cu sfoară groasă de „fusieii” ițelor. Jumătatea de războiul de țesut, cea de dincolo de „brăgle” e numită „spaț”, iar cea dela ițe până la sulul din fața femeiei

\*) După lucrarea „Românii din Banat” de Romulus S. Molin, ce apare în curând.



care țese se zice „*natră*“. Partea întregitoare e „*subeica*“ în care se află un „*sfârcel*“, ajutor pentru ca „*feava*“ cu „*băteala*“ să fie trecută prin „*rost*“.

Fetele până „sânt de școală“ învață a toarce, a „năvădi“, a „scărmăna“ lână, iar când „ies din școală“ învață în serile de iarnă „la război“, sau să facă „*chei*“, „*ciuratură*“ să impistrează gulere, „*pumnași*“ și pră piept“ la cămăși. Lucrează în „*ghieghiel*“ la „*chițele*“ ori oprege; căci fata care nu știe „lucru din casă cu greu să mărită“.

Cânepa și lâna sunt materialele pentru industria casnică a bănațeanului: Cânepa e de două feluri: de vară și de toamnă. Cânepa se smulge din pământ, se leagă în „*mănuși*“ sau „*mănunchi*“ și se așează în bălți ori sub malul vr'unui râu. Locul acesta îl numesc „*topile*“. Acolo cânepa stă 12-14 zile ca să se „*topească*“. După ce astfel preparată, se întinde pe garduri la soare și se usucă, este bătută în „*proțap*“ cu un „*năbonic*“, - o sabie de lemn tare. După o asemenea bătae „*pozdăriile*“ cad jos, iar fuiorul rămâne în mână. Pieptenatul se face cu „*drâglu*“ (un piepten cu dinți lungi de fier). Din acest pieptenat bănațeanca scoate patru feluri de fuioră: fuiorul bun, „*stupa*“, călții și „*drugăloșii*“ adecă firele cele mai groase.

Din fuiorul subțirel și stupa bună se toarce pentru „*urzeală*“ și „*băteală*“ în pânză bună de cămăși și alte albituri ori covoare numite „*ponevi*“. Din cel gros românca țese saci și învelitoare de trăsuri.

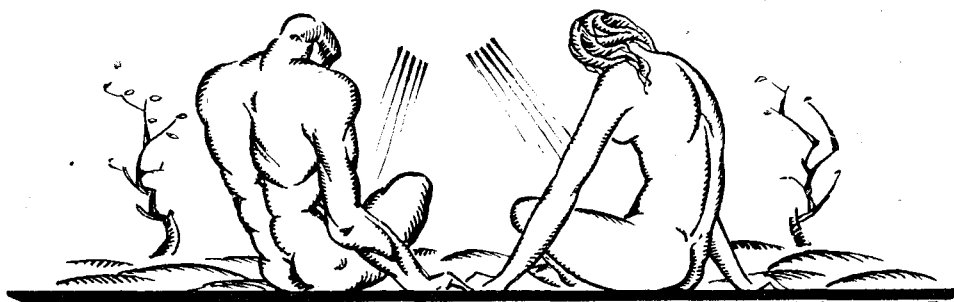
Lâna se fierbe pentru a se scoate grăsimea și a o curăți. După aceia se usucă întinsă pe „*prăjini*“. E apoi scărmănată și în urmă pieptenată. Din pieptenătură se alege țaranca cu două feluri de lână: cu „*păr*“ și „*canură*“. Din canură se torc fire mai groase pentru șubă, căbăniță, cioareci, obiele și stranie (strae).

\* \* \*

Printre atâtea lucruri, ce neglijăm cu o nepăsare condamabilă, acum decând nu mai suntem „români în țară străină“ e și desinteresarea oficia, lităților față de industria casnică a românului de pretutindenii. Au trebuit cruciade politice și descinderi de primii-ministrii în Țara Moților, până să se „pună în buget“ înființarea unei fabrici de jucării din lemn, îndeletnicire atât de apropiată Moțului cioplitor de ciubere. Și mi-e teamă că numai punere în buget a rămas. La noi, aci în Banat, cine s'a gândit la ridicarea industriei casnice, dela războiul primitiv al căsuțelor din vâgăunile munților, nu la industrializare desăvârșită, care poate să ia nota individualității artistice, ci măcar la o coordonare, în sensul de a înființa ateliere cu profesoare iscusite, și cu eleve dela sate făcând din acestea propagandiști înfocați ai renașterii portului bănațean.

**Romulus S. Molin.**

~ ~ ~



## I s p i t a

**P**ovestea aceasta e cu tâlc. Nu mă întrebați de s'a întâmplat cu adevărat ori este inchipuire. De potrivit însă se potrivește oricând și la oricine, chiar în vremea de azi. Și aci e tâlcul poveștii mele.

Astăseară suntem vizitatorii inoportuni ai unei case de oameni cumsecade. Să ne familiarizăm înainte de toate cu interiorul. În salonul dinspre grădină sunt bărbații - în jurul meselor de cărți, (aci se joacă cum se joacă în orice casă românească) femeile o parte fac muzică în camera de alături, unele trag cu urechea la ce discută celelalte, iar restul s'a ambalat în comentarea celei mai noi aventuri a doamnei Ciumăfaie.

Poate vreți să o cunoașteți: e doamna cea din colțul canapelei din fund, alături de stăpâna casei... O femeie frumoasă, poate mai frumoasă decât altele - nu ea, stăpâna... Și acum un amănunt pe care vi-l servesc ca pe o curiozitate: cine știe prin ce minune, gura lacomă de scandaluri a orașului n'a inventat nimic pe socoteala ei. Nu e lucru mare; când judeci însă o femeie, începi întotdeauna dela defecte și sfârșești prin a-i uita calitățile. Deaceea v'am atras atenția asupra acestui amănunt.

(Din salonul de alături vine un domn și prezența lui mă face să-mi intrerup explicațiile. Să rămânem deocamdată simpli spectatori, voi eu face prezentările mai târziu, căci e grăbit să ducă vestea pe care o transmite cu un fel de mulțumire ironică.)

- Cilianu se curăță, se vede cât de colo că are noroc în dragoste.

Șopotul femeilor se opri ca la un gest magic și în clipa următoare, ca un stol de păsări, trecură toate dincolo, să vadă cum se înecă Cilianu. (Nu era nimic extraordinar, un om perdea la cărți... Cineva trebuie să peardă întotdeauna. Dar femeia e un animal ciudat și nimic în lume nu-i e drag, dacă nu-i aparține; deaceea se îmbulzesc grăbite în jurul meselor de joc. Câteva veniseră mânațe numai de dorința să vadă pe acest domn care

asuda la masa de baccarat. Când aflară însă aventura doamnei Ciumăfaie, dorința li se schimbă în ură sau mai curând dispreț - căci să nu uitați, fiecare femeie se crede mai bună decât cealaltă - și se credeau acum răzbu-nate pentru decepția de a fi pierdut o închipuire. În realitate nu aveau nici un motiv să urască pe Cilianu, căci fără indoială după doamna Ciumăfaie le venea și lor rândul). - Aceasta face parte din explicație...

Bancul - poate din întâmplare, îl ținea tocmai lorgu Ciumăfaie. Cilianu avea mâna pe tabloul din stânga. Pontă cinci mii de lei și cartea plecă: în dreapta abataj, Cilianu servit, - bancherul trase carte și făcu nouă. Pe tabloul din stânga erau patru mii de lei ai lui Zăvoianu stăpânul casei, și câteva sute de lei ai celorlalți cari complectau masa. Ciumăfaie plăti diferența și se ridică. Perduse tot ce luase dela Cilianu plus patru sute de lei din pungă.

- Pe amândoi ne persecută ghinionul Ciliene - și-l bătu pe umăr.

În clipa asta, undeva în fundul unei camere, sau poate în hallul dela intrare, o pendulă bătu miezul nopții și lămpile din salon tremurără. Unii spun că s'au stins și câteva secunde salonul a rămas în complect întuneric, în orice caz foarte puțin, nici atât cât lumea să bage de seamă. Ămănuntul acesta însă n'are nici o importanță pentru povestirea de față.

- Am o racilă - răspunse Cilianu - că nu trebuie să joc niciodată pe tabloul pentru care am inspirație la început ci întotdeauna contrarul - și se ridică și el.

Cei dimprejurul mesei abea acum văzură că în dosul lui Cilianu s'a oprit un străin pe care nimeni nu-l văzuse când a intrat și nici nu-l cunoștea nimeni. Puteau chiar să jure că acum câteva secunde nu era acolo.

- Mă ertați domnilor - și-și roti privirea împrejur - sunt un străin între dumneavoastră: n-am întâlnit pe nimeni la intrare și m-am introdus nea-nunțat. În camera de alături am scris o rețetă pentru șoferul domnului Ciumăfaie, căruia i-s'a făcut rău în fața porții... Treceam întâmplător pe stradă și nu i-am putut refuza ajutorul meu. Sper că nici dumneavoastră nu veți refuza ospitalitatea trecătoare, unui om pe care nu-l cunoașteți, dar care-i prieten tuturor. Eu sunt doctorul Vrajă, Neagoe Vrajă - sfârși străinul și zâmbi pentru a doua oară, arătându-și dantura sănătoasă care vibra ca o claviatură de orgă. - Ah, dar găsesc și cunoștiințe între dumneavoastră; domnul colonel Săveanu - și se întoarse spre un domn cu barba albă. - Am auzit că v-ați cerut pensionarea... Ce ocazie fericită să vă revăd tocmai acum, când am nevoie de cineva care să mă scoată din impasul acesta în care am intrat de bună voe.

Cu o clipă mai nainte colonelul putea să jure cu ceilalți de mână, că nu cunoaște nici el pe străin. Acum însă, când îl auzi vorbind, simți parcă iar deschide cineva o porțiță în craniu și prin deschizătură se furișează înăuntru o idee străină. Dar senzația aceasta nu ținu nici a zecea parte cât îi trebuia porțiței să se deschidă.

- Ah, da; iartă-mă te rog domnule doctor. Bătrânețea asta e de vină. Mi s'au moloșit gândurile și mi-e mîntea înceată. Da, cum nu; întâmplarea cu expresul dintre Strassbourg și Băle, acum doi ani... Sunt vesel că te văd, căci renunțasem să te mai pot găsi. Ai plecat atât de repede încât n-am avut nici vremea să-ți mulțumesc...

- Domnule colonel, niciodată să nu mulțumești celui care dă numai din ce-i prisosește. De altfel, afară de vagonul sfărâmat și frânarul care a murit dumneavoastră v-ați ales doar cu spaîma.

- Doamnă Zăvoianu, sărut mâna, dă-mi voe să-ți prezint pe prietenul meu Neagoe Vrajă, doctor minunat care sunt cu toate acestea sigur că nu vași dori să ai vreodată nevoie de el.

Străinul se apropie și luă mâna întinsă a doamnei Zăvoianu care simți un fior necunoscut trecându-i în lungul brațului, ca o descărcare electrică. Era gata să țipe, dar în clipa când ridică ochii, întâlni privirea senină a doctorului și i-se păru că îl aude spunându-i: „să nu temi de mine!” - dar de văzut nu-l văzu vorbind și zâmbi fericită, fără să știe de ce.

După ce cunoscă pe cei prezenți, jocul începu din nou și doctorul trecu în camera de muzică, însoțit de femeii pentru care Cilianu căzuse pe al doilea plan în materie de interes. Toate doreau să afle ce a fost întâmplarea cu trenul, dar mai ales condițiile accidentului care l-au adus în casa lui Zăvoianu.

- Lucruri fără importanță doamnelor - răspuse doctorul - care nu merită curiozitatea dumneavoastră. Mai ales cel din urmă, căci s'a dovedit că nici nu era șoferul domnului Ciumăfaie ci un trecător căruia i-a fost suficientă o mică injecție ca să-și revină în simțiri. A și plecat, și tocmai după plecarea lui s'a constatat că șoferul cu care-l confundasem dormea într'o limuzină străină...

Cilianu cu colonelul se apropiaseră pe nesimțite de ei. În fața lor era o oglindă care ocupa jumătate perete și într'ansa se reflecta grupul femeilor din jurul lui Vrajă. Cilianu își îndreptă cravată și în timp ce se privea în oglindă, constată cu spaîmă lipsa doctorului din grupul prins în cadrul ei... Era însă în fața lui și cu toate acestea imaginea lui Vrajă lipsea. Se întoarse și examină candelambrul din tavan, ca să-și ascundă emoția care-l chinua, dar aci constată din nou că doctorul e singurul între cei prezenți care nu proiectează umbră pe parchet. Se apropie de el și-i puse o mână pe umăr și fără să vrea, se uită din nou în oglindă. Cilianu nu era om fricos, dar de astădată i-se păru că o mână străină i-s'a încleștat pe beregată, și vru să țipe căci se văzu cu brațul suspendat în aer. Din oglindă doctorul lipsea și prin trupul lui fără imagine, ca printr'un perete de sticlă, își văzu fața crispată de spaîmă, în reflexul opac al cristalului din perete. Dar numai o clipă ori poate mai puțin, căci imediat auzi sunetul unei porțițe care i-se păru că se deschide în creer, și ceva zbură prin uscioara deschisă - parcă ar fi răsuflat un ventil - și uită.

- Nu treceți dincolo? A început jocul din nou, Zăvoianul dă bancul. Haide doctore!

- Dacă doamnele imi dau voe să fac o alternație de emoție - și se ridică în picioare.

- De ce ni-l iei domnule colonel - protestă doamna Zăvoianu. - Cât ești de egoist.

- E dreptul priorității doamnă - răspuse colonelul galant. - Pe urmă mosafirul trebuie trecut prin toată filiera ospitalității.

Trecură toți trei în camera de joc. Zăvoianu tocmai pregătea al doilea sabot. Vrajă luă loc la numărul șapte, tabloul din stânga. Poate întâmplător,

căci era scaunul liber, sau poate intenționat, căci pe tabloul din dreapta era liber și u n u iar dincolo p a t r u și z e c e .

- Luați carte? întrebă Zăvoianu.

- Fără milă! - și Vrajă își scoase portofoliul apoi zâmbi iar pe deasupra mesei plutî din nou cântecul de orgă al râsului său.

La început jocurile se făceau anevoe. Parcă o jenă stăpâna pe jucători în fața acestui străin pe care nu-l cunoșteau și care totuși îi fascinasese pe toți! Cilianu se postase în spatele lui și-i făcea socoteala cărților. Apoi de odată jocul se întetî: tabloul din dreapta perdu patru puncte la pontă și două a cheval. Perdu și Vrajă la fel. Bancherul își făcu socoteala; avea de douăsprezece ori suma inițială și se gândi că e timpul să liciteze banca. În momentul acesta străinul se adresă lui Săveanu:

- Nu vreți să treceți la tabloul din dreapta domnule colonel?

- Jocul nu mă amuză doctore decât doar ca spectator...

- Dar știți trage la cinci, nu-i așa? Vă rog imi faceți un serviciu; pentru mine domnule colonel - și-i întinse un teanc de bancnote pe care-l scoase din buzunarul dela piept al fracului. - E mai avantajos și pentru bancher, se echilibrează tablourile. Nu?

- Poftim, - răspunse bancherul.

- Ca unitate de monedă merge orice valută? - întrebă a doua oară străinul.

- De sigur...

Domnule Săveanu, tot al patrulea punct pontajii totalul sumei la cuadrat... Să începem domnule Zăvoianu, și ca să nu mai întrerupem jocul. fii draguț spune valetului să pregătească un nou sabot. Cluj

Jocul incepu, deastădată nebun, un fel de goană vertiginoasă. Bancherul făcea impresia că atacă cu violență: cei doi - alături de care restul judecătorilor era o simplă figurație - perdeau. Teancul de bancnote cu banda intactă a creditului Lyonez, din fața colonelului, se ducea parcă l-ar fi luat vântul. - Mrejeru însă râdea prin naiul lui de fildeș, parcă ar fi fost martor la bucuria altora nu la dezastrul lui. Doamnele reveniră în sala de joc, palide la față și agitate. Intervenî o mică pauză, până schimbară sabotul, și doctorul își aprinse o țigare.

- Faceți gasturi largi domnule colonel, - și-i aruncă peste masă un nou teanc de bancnote - o clipă de plăcere niciodată nu e prea scump plătită. Și ca să fie mai amuzant vă voi spune o întâmplare. Poate seamănă puțin a parabolă, cu toate acestea e reală.

- Aveți mâna domnule doctor - intervenî bancherul.

- Da?... iau; mersi... Baccarat! Asemenea domnule Săveanu! Nu-i nî mica mereu înainte!... Intr'un moment de decepție sau desnădejde, cum vreți să-i ziceți - mi-se pare și vremea era posomorâtă în ziua aceea - am intrat într'o biserică... - Asculți domnule Cilianu, povestea e pentru spectatori? - Și abea târziu mi-am dat seamă că am nimerit într'o dugheană., Iar sunt la rând - și se întoarse spre stăpâna casei - soțul dumneavoastră doamnă e un om cu noroc... Dumnealui poartă vina că povestea mea rămâne neisprăvită... Banco! și lăsă țigara în scrumieră. Bancherul vru să ceară acoperirea și făcu un gest.

- Lăsați, vom număra pe urmă... ripostă doctorul.

Zăvoianu ridică privirea și văzu că pe masă în fața doctorului e un maldăr de bancnote, așezate în teancuri; care îl acoperea până la al doilea nasture al plastronului.

- Cartea a plecat zise bancherul.

- Da, zece de caro, - și o dete pe față. Mi-se pare că ați oprit dela joc tocmai în momentul când i-ați prins gustul - și se întoarse spre femeii - Un intermezzo, ca să respire doamnele... Vedeți, de ce ați venit la baccarat. Aci gesturile galante sunt cu măsură... Nu-i nimica, domnul Cilianu vă va oferi o compensație. Femeile tăceau cu respirația întreruptă. Cilianu însă nu se mișcă din spatele doctorului.

- Mai ții ceva? întrebă Vrajă pe bancher.

- Șaizeci de mii de lei, în talia a doua.

- Merci! Una acoperită vă rog...

- Servit?

Nouă! - răspuse doctorul și colțul gurei i-se crispă ca un copil când vrea să plângă.

Prin casă se simțea ceva ca o pasăre care bate ușor din aripi. Numără cărțile, mai erau șapte.

- Putem pleca?

- Cum doriți! răspuse Vrajă.

Bancherul dete cartea. Era între ei doi. Săveanu se oprise la doi pași de Cilianu. Doctorul luă o damă, - trase bancherul - pe urmă un opt de pică.

- Iau carte - zise Vrajă. Cilianu privea peste umărul lui și văzu, dar cartea plecase. Era un cinci de treflă.

- Nouă! - strigă bancherul, triumfător.

- Ați avut abataj, domnule doctor... interveni Cilianu.

- Poftim? întrebă Vrajă cu indiferență și se întoarse spre el.

Colonelului i-se păru că aude din nou portița craniului sunând sec și ceva se furișează înăuntru.

- Vezi doctore? Bufnița nu e întotdeauna simbol de înțelepciune - apoi se întoarse. - Ciliene în țara dobitoacelor, când s'au împărțit slujbe ierarhice, pe măgar l-au făcut gornist, fără drept de avansare...

Urmă o tăcere penibilă.

Cilianu plecă numaidecât. Doamnele însoțite de Vrajă și de colonel trecură în salonul de alături, dar n'apucară să înceapă bine vorba, când apărură doi domni cari se retraseră într'un colț, împreună cu bătrânul Săveanu.

În zorii zilei următoare colonelul omorâ pe Cilianu în duel, cu toate că nici martorii nu puteau înțelege acest desnodământ, când știeau bine că au luat toate precauțiunile, și pentru mai multă siguranță, încărcaseră ei singuri pistoalele. Pe doctorul misterios nu l'a mai văzut nimeni în oraș. Într'un colț al sufletului însă doamnele cari l-au cunoscut în seara aceea, au închis amintirea lui duioasă.

Ceilalți, afară de colonel, l'au uitat repede. Nimeni nu și-a dat seamă de motivul care a putut determina atacul violent la adresa lui Cilianu. Insuși colonelul nu putea pricepe și nu înțelegea cum i'a trăznit prin minte să spună că a cunoscut pe acest străin, căci el nu trecuse în viața lui hoțarul, decât într'un rând, dela Cladova la Severin, cu barca unui contra-



bandist turc. Și de ce tocmai expresul pe linia dintre Strassbourg și Bâlc? Prin ce nebunie a întâmplărei i-a putut răsări în minte această împerechere de nume a două orașe dela două frontiere. Aci era taina cea mare care nu-i lăsa odihnă.

După terminarea anchetei autorităților însă, la două zile, amintirea lui Vrajă dispăru din memoria colonelului, cum dispare efectul unei narcoze generale după operație.

Dar grație vizitatorului său nocturn se alese și Zăvoianu cu o meteahnă, căci din om așezat ce era, deveni o figură cunoscută a cluburilor și foarte curând un jucător de a cărui șansă neînțeleasă se vorbeau multe lucruri. Vrajă reușise însă să vindece și pe doamna Ciunăfaie de patima sporturilor ei oculte. Regreta pe Cilianu și împreună cu ea toate celelalte femei dar nici una dintre ele nu urau pe bătrânul Săveanu, pe care înainte îl cunoscuseră om pașnic și îndatoritor cu toată lumea. A trecut pe urmă timp la mijloc, precis nu v-aș putea spune câte zile s'au săptămâni, dar într'o seară, destul de târziu, pe vreme de iarnă, o sanie se opri în poarta lui Zăvoianu care lipsea de acasă.

Din sanie coborâ un om înfășurat în blană și sună la intrare. Un servitor veni și-i spuse că lipsește stăpânul.

- Știu, dar anunță-mă doamnei! - porunci străinul.

- Doamna s'a culcat - răspunse sluga.

- Nu s'a culcat, du-te și mă anunță... Eu sunt doctorul Vrajă; am fost chemat prin telefon...

Servitorul îl introduse în vestibul și vru să-l anunțe, dar doctorul se răzgândi și porunci din nou.

- Nu mai e nevoie, sunt așteptat, - și-i scoase blana. - Stinge lumina și du-te de te culcă.

Feciorul se opri în fața ușei și așteptă până ce doctorul dispăru în salon, apoi se întoarse spre scara de serviciu. În fața cuerului ezită o clipă. Străinul își scosese blana și o atârname în cui. Cu toate acestea blana nu era nicăeri.

- Cum a dispărut, că doar n'a luat-o cu el înăuntru? - se întrebă sluga și își aduse aminte, că era numai în frac și-i scotea mânușile în momentul când a închis ușa pe urma lui. Poarta dela intrare era închisă pe dinăuntru, în consecință nu o putea lua nimeni. În urechi îi mai răsuna însă porunca doctorului? „stinge lumina și du-te de te culcă!“... Vru să apuce spre interruptorul curentului, dar nimeri în altă parte...

- Da ce-mi pasă mie de ordinele lui - gândi feciorul.

În clipa asta lumina se stinse singură și sluga adormi pe cea dintâi treaptă a scării.

Prin casă se legăna tăcerea mută, învăluită de întunecul nopții înghețate. Numai pendula neodihnită drămluia timpul, în fundul unei camere sau pe sala care picotea în umbră. Într'o singură cameră ardea acum lumina.

Doamna Zăvoianu era în fața oglinzii când auzi că la spatele ei se deschide ușa. Dar nu tresări, nici nu țipă; i-se părea atât de firesc să între cineva, deși nu aștepta pe nimeni. Ca prin vis auzi cum, dar de intrat nu intră nimeni și din nou se făcu liniște. În oglindă însă văzu o rază mai puternică de lumină, cum ai vedea o șuviță dintr'o pânză de praful, în bătea

razelor de soare strecurate prin gaura broaștei. De întors însă nu se întoarse ci continuă să-și descurce părul revărsat pe umeri. Într'un moment de scăpărare trecătoare a conștiinței, se întrebă cine o fi deschis ușa și scăpă pieptenul din mână, căci în dosul ei simți respirația ușoară a unui om.

- Ați crezut că mă puteți vedea în oglindă doamnă?...

Femeea vru să țipe, dar vorbele îi muriră în gât.

- Cine ești, - întrebă ea cu glasul stins.

- Eu sunt omul fără imagine - răspunse străinul, și cuvintele îi vibrară în largul camerei ca notele profunde ale unui acord de bas.

- Doctorul Vrajă! - țipă femeea și se întoarse spre el cu fața congeștionată de spaimă.

- Nu doamnă, eu nu sunt doctorul Vrajă, căci omul acesta n'a existat niciodată cu adevărat, ci e un simplu nume a unei pondere de materie, trecut în registrul unui oficiu de stare civilă. Or dacă a existat, atunci sunt umbra lui și-mi caut entitatea căreia eu îi sunt numai pandantul... De ce mă căutați în oglindă doamnă, s'au ați uitat că umbra n'are umbră... Eu sunt visul, și visul n'are statornicie; e ca vântul care fură florilor mireasma.

- Ce fel de vis, căci nu te înțeleg...

- Sunt visul dumitale; al întâlnirii noastre de acum, pe care ai alintat-o atâtea nopți pustii în sânul dumitale... De ce m-ai dorit?...

- Dă-mi, dar nu știu cine ești... Eu nu te-am dorit niciodată și nu înțeleg ce cauți la ora asta...

- Mă ertați doamnă dacă îmi voiu oferi singur un scaun. Dumneavoastră în calitate de stăpână, veți sta pe canapea, și ne vom înțelege ca doi copii cuminiți. Femeea se supuse și se așeză mașinalicește în fața lui.

- Eu sunt visul... v'am spus mi se pare, și visul nu se orientează după ore ci vine atunci când te apucă somnul... De ce am venit la dumneavoastră?... Sunt șapte săptămâni, da, exact la miezul nopții se împlinesc, de când mă tot chemați în fiecare seară în mijlocul vieții de minciună... De aceea am venit.

Dar eu sunt numai vis și umbră, așa cum m-ați dorit mereu, în nopțile de veghe, când soțul dumneavoastră juca la club. Și - acumă mă respingeți, pentru a nu contrazice minciuna în care vă complaceți în fața altora... Ah, nu vă fie frică, opriti-vă - zise el făcând un gest din mână. Vreți să chemați slugile... Ar fi de prisos, și e zadarnic: doarme toată lumea. Slugile nu vă pot auzi. Pe urmă eu nu vreau mărturisiri și nici nu sunt un făcător de rele... De altfel mi-ar fi ușor să vă sugerez voința mea, după ce v-am alungat gândurile: cum am făcut lui Săveanu... Dar vreau să mă înțelegeți, că visul dumneavoastră, așa cum mă vedeți, e tinerețea care sboară cu fiecare clipă nouă, și vă topește avântul risipindu-vă iluziile...

În clipa asta nu sunt vis, ci sunt; m e m e n t o, că vine bătrânețea și vă găsește înăcrită, pentru că n-ați luat vieții ce v-a dat cu mâinile amândouă... Nu protestați doamnă, ar fi zadarnic; și nici nu căutați ca să pătrundeți taina mea... E un blestem care m-alungă...

Când am intrat la dumneavoastră în seara asta, știeam ce îmi veți răspunde. Eu sunt numai umbră... Priveți! - și se ridică în picioare ca să-și desfacă plastronul.

Ochii femeii pătrunseră prin deschizătura dela piept a cămășei din

care lipsea trupul, căci de cealaltă parte se vedea dublura de mătase a fracului, prin transparența olandei subțiri. Dar rămase mută.

- Trupul meu veghează pe scară la intrare, îmbrăcat cu blana... Pe cât vedeți, mi-am luat toate precauțiunile pe cari le impune unui om ca valerismul când intră, la o oră târzie, nedorit și nechemat de nimeni, la o femeie - și zâmbi - Altceva nu vă pot spune despre mine... Femeile au fost întotdeauna pentru mine un fel de iluzie optică, întocmai ca un curcubeu, frumos la vedere și în realitate nimic, căci n-a existat nici arhitectul și nu există nici poarta asta triumfală, trasă de la o margine la alta a cerului. De astă dată țineam să știu dacă femeia e cu adevărat minciuna intrupată... Vă mulțumesc doamnă, ați suportat proba cu succes...

Și acum dați-mi mâna. - Femeia se ridică în picioare și întinse mâinile spre el. Poate ne mai vedem - zise străinul și se plecă să-i sărute mâna. - Acum sunt din nou omul.... - și o notă stranie vibră în glasul lui. Femeia tresării și ridică un braț ca să-l coprindă, dar în clipa asta simți cum fuge ceva pe lângă ea. Era trupul lui Vrajă care se întorcea din nou pe scară, și mâinile îi căzură grele ca plumbul.

- Acum e prea târziu doamnă... De afară mă cheamă goana vieții în larg.

- Cine ești dumneata? - întrebă femeia cu glasul stins.

- Eu sunt sinteza vieții doamnă... Tinerețta care fuge. Pentru unii sunt Vrajă în realitate sunt numai umbra lui... În clipa când venisem eram v i s u l, pe urmă am fost „aduți aminte“...

- Și acum?

- Sunt ispita... Cluj / Central University Library Cluj

O ușă se închise domol, ca mișcată de vânt. Poate nici nu s'a mișcat ci a fost numai o părere. La intrare însă clopotul începu să sune cu furie și după câteva clipe, cameriera cu o lumânare în mână, urcă scările în goană la primul etaj. Feciorul în capul scării nu se trezise încă. Deschise ușa care da în grădină, dar nevăzând pe nimeni se întoarse din drum. Când ușa grea - căptușită cu geamuri opace - căzu în broască, lumina electrică se aprinse în toată casa, iar feciorul se ridică năucit și începu să se frece la ochi.

- Ce-i cu tine Niță? - se repezi servitoarea - Sună de arde casa și tu dormi ca dușii de pe lume.

- N'am auzit nimic, - bombăni feciorul. - Dar cum mă găsiși că dorm ca dușii de pe lume?

- Păi tu nu vezi, bată-te păcatele că ți-s ochii ca cepele!

- Doar n-or fi de broscoi, ca ai tăi...

- Haide, mișcă-te, ce te sgăești la mine ca la o arătare. Dă fuga de stinge lămpile, că a trecut miezul nopții șiconița e culcată.

- O fi, dar n'a plecat încă domnul de adineaori...

- Care domn? - întrebă femeia aiurită.

- Al cu blana...

- Ce blană, mă Călifare, aiurezi ori ai inebunit de-a binele?

- Era una, de'atârnat-o în vestibul, pe urmă a intrat laconița...

- Și tu dormi pe scară, nepricopsitul. Vezi că o fi plecat omul, că în vestibul nu-i nici blană, și o fi sunat conița.

- N'a plecat fă, ce tot bodogănești acolo. Nici n'a sunat nimeni... că blana a plecat mi-se pare înaintea lui.

- Auleo Călifare, dar prost mai ești. De aceea nu s'a ales nimic de tine nici în armată. Când o veni boerul să te ții... Pare-mi-se o să pleci și tu după blana pe care o visași.

Feciorul dete din umeri, gândinduse, că la ce și-ar mai pierde vremea cu o proastă, și începu să stingă lămpile pe sală și la intrare.

Cameriera deschise ușa salonului. Înăuntru o pânză de ceață, ca un fum de țigară aprinsă pe ascuns, se legăna la înălțimea mesei. Scaunele însă erau nemșcate prin colțuri, așa cum le lăsase de cu seara. Peste ușa închisă, care da în dormitorul doamnei Zăvoianu, era trasă o draperie și dinăuntru nu se auzea nici o mișcare. Se opri și trase cu urechea, pe urmă suflă în lumânare și lăsă sfeșnicul în fața ușei. După o clipă de ezitare, apăsă clanța și vâră capul buhăit prin deschizătură. Lampa ardea cu o lumină blândă strecurată prin păinjeniișul abatjururilor de dantelă. Era mai mult reflexul nopții de afară, revărsată prin fereastra desvelită, și frântă în oglindă.

- Dumneavoastră ați sunat conița? - suflă ea cu frică, dar băgă de seamă că patul e gol, și o nădușeală, rece ca o gură de ploae, îi izvoră dela rădăcina părului și începu să-i gonească pe gât și pe spate. Era gata să țipe când văzu ceva pe dormeuză pe jumătate ascunsă în umbră, ca un maldăr de rufe ușoare și albe. Mai rotii odată privirea înspăimântată în largul camerei și în minte i-se limpezi ideea că pe aci au umblat hoții, și ar fi bine să chemă și celelalte slugi, pe urmă se apropie și se lăsă moale pe covorul din fața canapelei.

Stăpâna ei dormea adânc, cu genunchii aduși spre bărbie, cu o mână incolăcită sub cap și cu umerii goi, căci capotul alb ca o spumă îi lunecase în timpul somnului, lăsând-o pe jumătate goală. Femeea visa și nu se trezi decât în clipa când simți plaidul rece de blană cu care o acoperi servitoarea.

- Ce cauți Porfiro? - și-și duse mâinile la ochi, căutând să-și aducă aminte de ceva.

„ A sunat cineva conița... și m'am repezit la intrare, pe urmă am venit la dumneavoastră...”

- Eu nu te-am chemat, și la intrare e grija feciorului, dacă sună cineva. Unde a plecat.

- L'am găsit dormind pe scară și casa era toată luminată ca la foc. Nu știu ce are că-i alb ca beteag de friguri și aiurează... Zice că a intrat un domn în salon...

- Cum, la ora asta? Cine i-a dat voie să-l primească?

- Păi tocmai aci e beteșugul; zice că a intrat în salon și blana a atârnat-o în vestibul. Din cuer însă lipsește și ușa dela intrare e închisă pe dinăuntru...

- Ai căutat, este cineva în salon?

- Nu e nimeni conița, m'am uitat când am venit încoace. Eram cu lumânarea în mână, acum am stins-o când am intrat la dumneavoastră.

- Nici eu n'am auzit pe nimeni să fi intrat... Tu du-te și te culcă, iar lui Niță spune-i că-l poftesc încoace.

După ce eși servitoarea, doamna Zăvoianu se apropie de fereastră și privi în grădină. Afară era o lumină stranie și copacii se profilau fantastic în lungul cărărilor acoperite de zăpada proaspătă. Lăsa perdelele și începu să se gândească la ce-i spusese servitoarea, dar fără nici o frică, și-i părea curios că o preocupă mai mult somnul întrerupt de intrarea Porfirei, decât prezența unui om străin în casă, la ora asta. Nu înțelegea cum a adormit și câtă vreme a durat somnul acesta, în a cărui realitate nu credea, cum nu credea nici în spusele servitoarei...

- A fostconiță, să-mi sară ochii și să mă trăznească Maica Domnului, doar nu's nebun - se jura feciorul - c'a vorbit cu mine... Credeam că s'a întors boerul dela club și am rupt-o la goană pe scară, că boerul vine întotdeauna supărat și nu-i place să aștepte - Mi'am îmbrăcat livreaua din fugă.

- Spune înainte repede, lasă livreaua!

- Nu știu ce m'a îndemnat să deschid ferestruica dela intrare, că nainte n'o făceam...

- Spune omule cine a fost?

- Nu știuconiță, dar nu era domnul... Zicea că e doctor și l'ați chemat prin telefon - răspunse feciorul prost.

- De ce nu m'ai anunțat?

- Am vrut să anunț, dar parcă m'a pocnit cineva cu un maiu în moalele capului și n'am mai știut de mine.

- Porfira zice că te-a găsit dormind.

- N'am dormitconiță, zău n'am dormit, dar parcă-i făcătura cu omul acesta. Am simțit că fuge pământul de sub mine dintr'odată, și gata...

- Cine a încuiat ușa dela intrare?

- Eu am încuiat-o după ce a intrat.

- Și pe unde a eșit?

- Păi tocmai aci e ciudățenia, că ușa dela intrare era încuiată pe dinăuntru când a venit Porfira... Omul însă lipsea...

- Ești sigur că n'ai visat Călifare?

- Sigurconiță, sărut mâna, altfel trebuia să visez treaz, că l'am văzut cu ochii și i'am ajutat să se desbrace... Așa după ce a intrat în salon, m'am matofit, dar și atunci, numai după ce am băgat de seamă că lipsește blana din cuer... Că pe urmă după ce m'am trezit, l'am căutat prin toate colțurile: salonul nu are decât o singură intrare, cea din camera boerului e zăvorită și cheia e la dumnealui. Geamurile sunt înghețate și neatinsse. Tot așa zăpada din fața intrării e necălcată până la poartă, cum a căzut de cu seară... Cu toate acestea a intrat cinevaconiță, dar nu știu pe unde a putut eși, și nu știu nici ce a căutat, că lucrurile din casă sunt toate neatinsse...

Un tremur ușor o făcu să-și adune șalul în jurul gâtului. În casă era din nou liniște; slugile dormeau. Zăvoianu nu se întorsese încă și ea îl aștepta. Era sigură că tot ce i'a spus feciorul sunt vedenii, pe brațul

drept însă simțea o arsură, parcă ar fi sărutat-o cineva cu patimă în timpul somnului...

„Lucrurile sunt toate neatînse” – numai urma somnului a rămas pe brațul care-i părea mai greu decât celalalt. Și liniștea creștea în jurul ei, neobișnuită și înfricoșată, ca de prezența unui om străin, ascuns în dosul perdelelor, un om ai cărui ochi îi simțea cum o pipăie cu priviri furișe și se strecoară lunecând pe lângă ea ca umbrele. Dar nu simțea nici-o frică, ci i-se părea că lucrurile au fost întotdeauna așa; în casă liniște profundă și ea așteptând...

Într'un târziu încercă din nou să-și aducă aminte cum a adormit și să cerceteze toate gândurile răzlețe cari precedaseră acest somn speriat de intrarea Porfirei, căci povestea servitorului i-a trezit în suflet un crâmpel de vis, mic și neînsemnat, ca un fir de colb uitat pe colțul unei mobile și ridicat de suflul rătăcit al unui vânt. N'a putut însă niciodată să ridice întreg vâlul aruncat peste întâmplarea acelei nopți îngropate în umbra grăbită a uitărei. Și a adormit a doua oară în colțul canapelei.

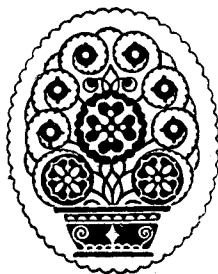
Sluga limbută și nebună niciodată nu poate fi de folos în casa unui om cumsecade.

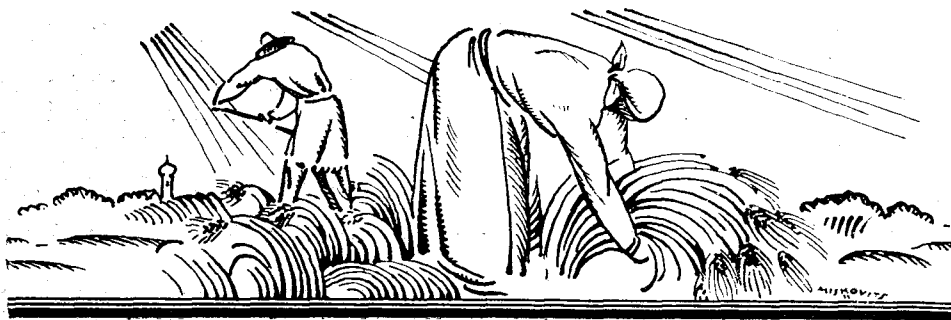
A doua zi, dimineață de tot, căci trăsura boerului abea se urnise de la poartă, doamna Zăvoianu chemă pe fecior în birou și-i făcu socoteala. Lucrurile ar fi putut trece neobservate, dar feciorul se jura pe la toate icoanele, că n'a băut nici apă rece, nici n'a visat ci a văzut cu ochii cum a intrat străinul în casă.

Plecarea lui așa pe neașteptate, puse capăt dintr'odată șoptului din camera slugilor și în scurtă vreme, poate chiar a doua zi, nimeni afară de doamna Zăvoianu nu-și mai aduse aminte de întâmplarea din noaptea aceea.

Aprilie 1920

I. Giurgea.





## Viața economică

# Raționalizarea producției

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Lozinca despre care în timpul după război se vorbește și discută mai mult din punct de vedere economic-social este indiscutabil chestiunea raționalizării producției. În timpul războiului când tot tineretul Europei era în tranșee producția americană a luat un avânt puternic, atât prin numărul brațelor disponibile, cât și în urma unor măsuri tehnice, calculate pentru a economisi cât se poate mai mult munca omenească, înlocuindu-o cu mașini moderne. Superioritatea metodelor de producție americane, prin mișcarea de concentrare și de trustificare a industriilor a devenit atât de evidentă, încât și marile țări industriale din Europa s'au văzut nevoite să meargă pe aceeași cărare. Decî Anglia, Franța și mai ales Germania în urma concurenței americane au aplicat prin raționalizare metodele cele mai moderne de producție, cu scopul de a putea produce cât mai ieftin. Așa lozinca „raționalizarea producției” prin organizarea științifică a muncii a devenit azi o chestiune, care preocupă în lumea civilizată toate cercurile economice competente: Decî și pentru noi românii este foarte important să cunoaștem aceste metode moderne de producție și să le aplicăm în interesul țării noastre.

Dacă prin raționalizare nu s'ar pricepe altceva decât îmbunătățirea metoadelor de producție, în administrația și distribuirea bunurilor, atunci am avea un cuvânt care nu însemnează ceva nou. Nu în această dezvoltare firească constă interesul ce-l poartă lumea întreagă economică conceptului raționalizării. Aci au intrat idei și momente noi, cari stabilesc o diferențiere între îmbunătățiri tehnice și raționalizare.

Raționalizarea producției se poate face prin organizarea științifică a muncii, care în urma marelui ei importanță, a luat aspectul unei însemnate probleme internaționale. Chestiunea organizării științifice a muncii, dezbătută de mai multă vreme în mediul național al marilor țări industriale, a pătruns în rândul problemelor celor mai însemnate.

În domeniul muncii secolul nostru marchează o eră nouă. Munca, care era un șub automat discrețional al capitolului după războiul mondial își recapătă locul său principal în producție. Marile țări industriale, spre a putea ajunge la o îmbunătățire statornică a randementului lor, deschisera drumul unei noi probleme pentru organizarea muncii. După război când chestiunea refacerii s'a pus la ordinea zilei, atunci pretutindeni aceste probleme au devenit extraordinar de actuale. În această direcție au pornit o sumă însemnată de cercetări științifice. Nevoia unui nou echilibru economic a concentrat întreaga atențiune a factorilor competenți către munca producătoare de refacere. Această muncă naturală că trebuie organizată și mișcarea de organizare este de prezent în plin proces de dezvoltare.

Metodele moderne de producție ne-au venit din America, unde au fost introduse întâi și unde au avut un succes desăvârșit. Statele Unite ale Americii care numai cu 7 la sută din populația globului, produc 22 la sută din recolta mondială de grâu, 53 la sută din cupru, 43 la sută din cărbuni, 58 la sută din bumbac, 60 la sută din oțel și 72 la sută din petrol.

Cei ce au rămas în urma progresului s'au adresat organizării științifice a muncii pentru a eși din acest impas, căci organizarea științifică a muncii ne dă mijloacele de a întrebuița în chipul cel mai rațional forțele de care dispunem, economisind timp, material, energie fizică și asigurând maximum-ul de prosperitate celor trei factori interesați: producător, muncitor și consumator. Astfel vedem cum organizarea științifică cuprinde din ce în ce mai mult teren în Germania, Franța, Anglia, Cehoslovacia și alte state industriale. Intemeietorul doctrinei de organizare științifică a muncii este americanul Frederic Taylor. Multă vreme numele său era cunoscut numai într'un cerc foarte restrâns de prieteni și abia mai târziu cu câțiva ani înainte de moarte începu să fie bine cunoscut în industria din America. Frederic Winslow Taylor, inginer mecanic, s'a năcut la 20 Martie 1856 în Germantown, un orașel mai mic din statul Pennsylvania. Partea mai mare a tinereții sale a petrecut-o în școli franceze și germane, și înainte de a se întoarce în America a făcut o călătorie mai mare prin întreaga Europă. După sosirea sa acasă el a intrat în Philips Exeter Academy pentru a se prepara de examenul de admitere la Universitatea Harvard. Din cauza boalei sale de ochi a fost silit să-și întrerupă studiile și așa a intrat mai înainte, în anul 1874, în fabrica de modeluri la „Hydraulic Works„ a lui William Sellers și Co. din Philadelphia ca ucenic, iar în anul 1878 la Midvale Steel Co. ca și lucrător. Aci a lucrat dela anul 1878 până la 1880 ca simplu lucrător. În anul 1880 s'a înscris la cursul seral dela „Stevens Institute“ unde în decurs de 3 ani a studiat principiile fundamentale ale mecanicii. Dela anul 1880 până la 1882 a lucrat ca (gaug boss) subconducător de echipă, iar dela 1882 până la eșirea din 1889 ca conducător de echipă și după ce și-a câștigat în 1883 la Stevens Institut of Pehnology gradul de „mechanical engineer“, ca șef inginer. Viața lui, după cum vedem, începe



de jos și trece prin toate fazele de situațiuni ale muncitorului american.

Cu problema organizării științifice a muncii a început să se ocupe în 1880, când a cercetat timpul necesar pentru terminarea unelor lucrări și în anul 1882 a început a face experiențe în această direcție. În anul 1889 a ieșit din serviciul societății Midvale Steel Co., intrând la fabrica „Bethlehem Steel” în calitate de inginer. Dela 1901 odată cu plecarea sa dela această fabrică se consacră studiului început din epoca de muncitor, și întreg timpul, energia și activitatea sa și-a sacrificat-o până la moarte exclusiv propagării organizațiunii științifice a muncii. Abia după această dată teoriile sale se lămuresc și se perfecționează. Dela 1901 până la 1910 își lămurește și perfecționează Taylor teoriile sale. Timp de nouă ani face operă de apostolat, propagându-și ideile și teoriile în cercul numărului mic de discipoli care-l înconjurau. În această vreme publică lucrările cele mai de seamă, cari nu reușiseră totuși să-l facă prea cunoscut și să-l impună în lumea industrială. Ca rezultat al muncii și experiențelor sale au apărut două lucrări și anume „*Shop Management*” și „*The Principales of Scientific Management*”.

Este evident, că nu Taylor a fost primul și singurul, care s'a ocupat cu ideia organizării științifice a muncii și care a cugetat la raționalizarea muncii, însă meritul său cel mare este, indiscutabil, căci el a fost primul care a cuprins în sistem de organizare științifică a muncii sub numele de „*scientific management*” și a publicat rezultatele experiențelor făcute pe acest teren, atrăgând atențiunea inginerilor și a lumii întregi din viața economică și tehnică asupra muncii oamenilor. El a fost primul, care a arătat ce pierdere suferă o națiune și omenirea întreagă prin faptul că partea cea mai mare din muncă se risipește în mod improductiv, și că prin mișcări de prisos, multă energie nu aduce nici un folos. Până când ne trudem să facem cu bunurile naturei economii, până atunci ne uităm nepăsători și nu vedem cum se pierd comoarele omului, energiile sale prețioase. Taylor aștepta zi de zi prilejul să-și valorifice în practică teoriile. Anii se scurgeau tot mai grăbiți și acest prilej păru să nu-i mai sosească niciodată. La 1910 o împrejurare neobicinuită îi veni în ajutor.

Unele societăți mari, de căi ferate din Statele Unite ale Americii au cerut în luna Iunie a anului 1910 dela guvern aprobarea urcării tarifelor. La Comisiunea competentă la „Interstate Commerce Comision” care trebuia să decidă în această chestiune, au protestat contra urcării tarifelor mai multe societăți cointeresate, în primul rând „Committee of the Trade Organisations of the Atlantic Seaboard”. Societățile căilor ferate și-au motivat cererea cu faptul că au nevoie de mai mari venituri, din cauza cheltuelilor mărite cari sunt urmarea urcărilor de salariu a muncitorilor, numai în acest mod se pot acoperi. Au argumentat, că au încercat tot posibilul de a-și ridică capacitatea de muncă „efficiency”, însă fără nici un rezultat. Când un membru al comisiei a întrebat pe președintele societății „Baltimore and Ohio”, dacă permite urcarea acestor tarife, care se evite atunci pentru viitor până la altă dispozițiune o nouă urcare. Răspunsul fiind negativ nu s'a aprobat urcarea tarifului, ci s'a dat sfat societăților de cale ferată să aplice teoriile lui Taylor. Comisia emisă de guvern a dovedit, că, dacă societățile de căi ferate, ar aplica teoriile lui Taylor, atunci ar ajunge la acelaș rezultat financiar ce ar rezultă din urcarea tarifului. Lucrul acesta făcu ca operile lui

Taylor să fie cercetate și ochii tuturor să se îndrepte spre necunoscutul autor. Un număr oarecare de societăți începură să aplice aceste metode și un curent neobicinuit se făcu în favoarea acestor teorii cunoscute sub numele de „scientific management“.

Când Taylor, a ținut la cea mai renumită societate a inginerilor americani, la „American Society of Mechanical Engineers“ conferința despre studiul și principiul organizării științifice a muncii, puțin timp după această conferință a fost liniște. După declarațiunile senzaționale ale lui Louis D. Bredeis făcute către „Interstate Commerce Commission“ însă, a început pe acest teren în toate cercurile competente o discuție foarte vie. Acest fabricant american a văzut în acest aistem de muncă pentru înfrângerea concurenței îngreunătoare un nou mijloc de luptă și după această convingere numai decât a început să facă experiențe. Taylor avea deja în această direcție o reputație oarecare și un nume bine cunoscut. Prin inventarea oțelului pentru strungi cu mare iuțeală Taylor și-a câștigat în lumea tehnică un nume și o autoritate necontestată, cu atât mai mult că dispunea de aproape 100 brevete. Impulsul a venit dela acela, a cărui nume singur a însemnat jumătate de succes

### **Esența sistemului Taylor**

Sistemul lui Taylor se poate numi pe scurt sistemul științific al energiei muncii. Taylor însuși a precizat esența și punctele mai importante ale principiilor sale în o conferință ținută în „Amos Tooh-Ichrol“ din Dartmouth în modul următor:

1) Metodele vechi de muncă pe cari le-au învățat muncitorii dela antecesorii lor trebuie înlocuite cu sisteme prelucrate și dezvoltate pe cale științifică. Deci conducerea și așezarea unei științe veritabile a atelierului în local.

2) Muncitorii trebuie clasificați și aleși în baza principiilor științifice. Acești muncitori aleși de rangul prim așa numiți „first clan men“ trebuie mai departe instruiți și dezvoltați. Alegerea și instruirea sistematică a muncitorilor.

3) Acești muncitori clasificați și aleși trebuie instruiți la aplicarea metodelor științifice ale muncii. O lucrare împreună intime între conducere și muncitorime.

4) Munca trebuie împărțită între muncitori și conducerea uzinei în mod proporțional.

Roesler explică în introducerea lucrării lui Taylor esența sistemului Taylor. După părerea lui Roisler Taylorismul nu este altăceva decât: „studierea fiecărei munci în părțile ei cât de mici; analizarea științifică a fiecărei mișcări; înființarea normelor pentru metode și mașini prin cari se poate economisi mult timp și pierdere de muncă; instruirea muncitorului la noul sistem, ca prin aceasta forța lui de muncă să fie în total exploatată, fără să fie muncitorul surmenat; conservarea acestor stări. Acest sistem nu este deci un nou sistem de salarizare, ci un drum pentru exploatarea economică a forței omului“.

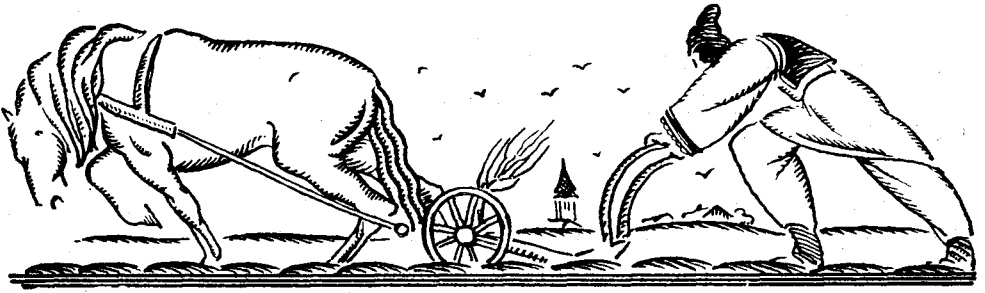
Forța omului pusă în serviciul patronului se ivește în cheltuelile de producțiune ca și salar muncitoresc.

Prețul de cost a unui produs este egal cu suma valorii materialului și a cheltuielilor de producție. Interesul producătorului este, ca cheltuielile de producție să le micșoreze cât e posibil, pentru că numai așa poate lua pe piață lupta de concurență. Prețul de cost se poate reduce prin micșorarea prețului al materialului, al regiilor și salariilor sau prin înmulțirea numărului produselor. La materie se poate face economie în două moduri: sau întrebuințează producătorul mai puțin material sau cumpără materialul mai ieftin. Pe acest teren joacă un rol foarte important istețimea comercială a producătorului. Regiile se compun din salariul funcționarilor, din scăderea valorii a imobilelor și mașinelor și din dobânda capitalului investit. În privința aceasta prin cruțare se pot face mari economii.

**Prof. Emil Mihatu.**



BCU Cluj / Central University Library Cluj



## Imperialismul Sârbilor

„România dorește pacea și n'are pretențiuni în afară de hotarele ei“.

*(De-l Titulescu în declarațiunile de la San Remo).*

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Întâmplător îmi cade în mână un număr din marele ziar italian „Gazetta del Popolo“, care reproduce în facsimil o hartă a Marelui Stat Major Sârb prin care se arată precis tendința imperialismului sârbesc. Granițele Sârbiei de mâne-după credința lor cel mult în 10 ani-sunt: Triest-Constanța, Constantinopol-Salonic.

E ridicol? Da și nu!

Răsfoind „Notele Politice ale lui Marghiloman găsim următoarele la V. 2. V. 915: „Marinkovici ministru plenipotențiar la București (actualul ministru de externe) vrea Banatul... Putnic e din Banat; Vârșeuțul e teritoriu sârbesc. Timișoara în 1848 a fost recunoscută prin script imperial, ducat sârb“. La 15-VIII. 916, tot Marinkovici afirmă în București: „Banatul și mai ales Torontalul Românilor? Dar ce se va spune la Congres când se abandonează 570.000 de Sârbi, cari il locuesc?“.

Îată o mentalitate stranie! Un om care a știut să se facă ecoul idealului patriei sale cu o energie uimitoare.

Sârbii când s'au așezat la masa verde la Congresul păcii aveau deja în spatele lor opinia marilor puteri formidabil pregătită. Dacă totuși idealul lor a fost știrbit, apoi înfrângerea nu se datorește cu nimic bărbaților noștri politici ci dreptății istorice.

Delegații noștri tot timpul se certau la Paris pentru întăetăți. Iar francezii ca să pună capăt nerușinării, faimosul general Iliescu a fost amenințat cu divulgări neplăcute. Unul din delegați avea un șef de cabinet la care poliția parisiană ziua la amiază a făcut o descindere.

Integritatea Banatului, redesteptarea sutelor de mii de frați din Vechea Sârbie a fost învinsă de minciuna adversarilor cu criminalul concurs al unor delegați ai noștri.

Consecințele? Banatul rob și noi n'am învățat nimic. Ba pare că am uitat totul.

\* \* \*

Trecură nouă ani de când frații noștri robiți tânjesc mai rău ca altădată. Trecut-au nouă ani decând linia demarcațională ca o lamă ascuțită s'a infipt în inima noastră. De nouă ani de zile nepăsare uitare chiar. Preocupările interne au răpit orice interes extern. Cine mai vorbește de unitatea tuturor românilor și integritatea Banatului. Foarte puțini și glasul lor răsună în pustie. Oficialitatea? Și mai rău. Cui nu i-se strânge inima de durere când în ziarele noastre la rubrica „*apte diverse*“ se citește câte o notiță ca: „Un preot cu 3 fruntași români din Ungaria au fost mișelește uciși; Românii de sub dominația vecinilor sunt excluși dela împroprietărire; Se închid școlile și bisericile prin alungarea preoților și învățătorilor“.

Care bănăteau nu-și strânge pumnii de mânie când aude că la Vârșet până și mortului i-se face clasare politică?.

Există de sus în jos reacțiune, fie ea chiar pltonică? Nu există. Dovadă că nu mai avem „ideal național“.

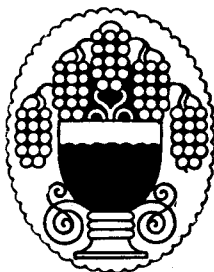
Lipsa idealului nostru e trâmbitată chiar de reprezentantul în afară a Țării. Ar fi prea decepționat să credem că d. Titulescu e convins în ceiace a spus la San-Remo: „România dorește pacea și n'are pretențiuni în afară de granițele ei“.

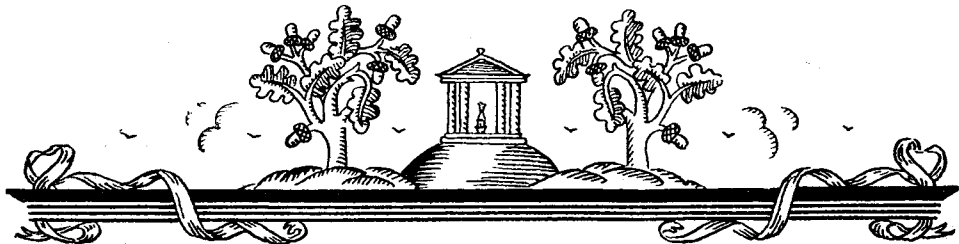
Ce fac Sârbii? Cel puțin pe hârtie își văd țara mărită. Oficialitatea biciuește cu o propagandă aprinsă idealul național. Ce fac Ungurii? Jertfesc tot ce se poate jertfi. Ce fac Italianii? Musolini a declarat lumii întregi că: „Drapelul italian dacă e nevoie pleacă dela Brenero, înapoi însă niciodată!“.

Ce fac Sovietele, Bulgarii??. Au Sârbii, Ungurii și Italianii de cucerit mai mult ca noi? Nu! Istoria, tradiția, unitatea limbei etc. sunt argumentele noastre doveditoare. Ei au ficțiuni. La noi se mai gândește cineva la cei 5-6 sute mii de frați rămași la sud-vest și la tot atâția rămași afară de granițe la est?.

Ce vor face frații noștrii când vor auzi sentința rostită la San-Remo: *România dorește pace și n'are pretențiuni în afară de granițele ei*?!

**Preotul Tr. Constantin-Vrani.**





## Delegații Banatului și ai părților ungurene la conferința dela 1881, a Part. Național Român

Pentru poporul din Ardeal și Banat și pentru intelectualii din vechiul Regat „Astra” ar trebui să editeze „Cartea de Aur” și actele conferinței de la 1881, ținută la Sibiu. Pentru poporul de aici ca să-și cunoască ultimul capitol din robia austro-ungară, iar pentru frații de dincolo ca să ne cunoască. Pentru că nu ne cunosc.

De la încheierea dualismului între Curtea din Viena și aristocrații unguri (1867), conducătorii poporului românesc din Ardeal, Banat, Crișana și Maramureș se întrunesc la anul 1881 a cincea oară într’o adunare națională pentru a chibzui asupra unei acțiuni sau a „rezistenței passive”. S’au adunat la Sibiu „din Transilvania și din Comitatele Ungariei locuite de români 153 de deputați”. Pentru Banat și Crișana de azi, credem a fi de interes a se arăta cine au fost, acum o jumătate de veac, conducătorii poporului. Pentru acest motiv scormonind „Actele Conferinței” vom înșira numele delegaților cu cercurile lor electorale. N’a dispărut numai o generație de atunci, ci s’au stins și multe familii ale căror vlăstare au fost în a doua jumătate a veacului trecut energici conducători de popor dincoace de Carpați.

Ce spune procesul-verbal din sedința a doua, de la 22 Mai 1881:

### S E D I N Ţ A II. la 22 Maiu.

1. Intrunindu-se la 4<sup>3</sup>/<sub>4</sub> p. m. reprezentații alegătorilor români din Ungaria și Transilvania, convocați prin apelul aclus aici sub I, domnul Nicolau Popea îi salută în numele alegătorilor, declară conferința de deschisă și o invită a proceda conform punctului 2 al ordinii lucrărilor, la constituirea

biroului. Conferința alege cu unanimitate de președinte pe domnul Nicolau Popea, de vicepreședinte pe domnii Dr. Ioan Rațiu și George Pop, eară de notari pe domnii D=r. Aureliu Isac, Dr. Nicolau Pop, Mircea Basiliu Stănescu și Fransisc Longin Hassu.

2. La invitarea presiidiului: Membrii conferinței depun credenționalele sale la birou.

3. Se procede la emiterea unei comisiuni spre censurarea actelor electorali, spre care scop Conferința alege o comisiune verificătoare de 6 membrii în persoanele delegaților: George Pop, Parteniu Cosma, Paul Rotar, Ioan Roman, Anania Moldovan și Demetriu Coșa, cărora predându-li-se actele electorali, sedința să suspinde pe o jumătate de oră.

4. Redeschizându-se ședința în urma propunerii comisiunii verificătoare: Se declară de verificați: a) cei 103 delegați din cercurile electorale și orașele Transilvaniei numiți la punctul 5 al procesului-verbal al conferinței reprezentanților alegătorilor români ținută astăzi inaintea amezii. b) Din Ungaria proprie următorii 52 delegați.

### I. *Din Comitatul Aradului.*

1. Mircea Basiliu Stănescu, avocat.
2. Dr. Nicolau Oncu, avocat.
3. Iosif Botto, avocat, pentru cercul electoral al orașului Arad.
4. Alecsiú Popovici, avocat,
5. Mircea Basiliu Stănescu, avocat (idem) pentru cercul electoral Chișineu.
6. Constantin Gurban, paroch și protopresbiter gr.=or. orth, pentru cercul electoral Josașel.
7. Mircea Basiliu Stănescu, avocat (idem), pentru cercul electoral Pecica.
8. Dr. George Popa, asesor refer. consist. la episcopia gr.=ort, orth. a Aradului.
9. Iosif Botto, avocat (idem) pentru cercul electoral Radna.

### II. *Din Comitatul Bihorului.*

10. Iosif Vulcan, redactor al „Familiei“ în Oradea Mare.
11. Teodor Filip, preot, pentru cercul electoral Aleșd.
12. Parteniu Cosma, avocat și dep. dietal.
13. Iosif Roman, avocat și director al dominiuluie piscopesc gr.=cath. in Beiuș, pentru cercul electoral Beiuș.
14. Nicolau Zigrea, avocat, pentru cercul electoral Ceica.
15. Alexandru Roman, profesor de limba și literatura română la uni=versitatea din Budapesta, membru al academiei rom. etc.
16. Iosif Vulcan, redactor (idem).
17. Nicolau Zigrea, avocat in Oradea Mare, pentru cercul electoral Ugra.

### III. *Din Comitatul Caraș-Severin.*

18. Ioan Budințan, avocat, pentru cercul electoral Bocșa=montană.
19. Coriolan Bredicean, avocat.

20. Mihail Popoviciu, protopresb. gr. or. orth., pentru cercul electoral Caransebeș.

21. Baltasar Muntean, avocat, pentru cercul electoral Oravița-montană.

22. Vicențiu Babeș, proprietar, membru al consist. metrop. gr. or. român, membru al academiei române etc., pentru cercul electoral Sasca.

23. Fabiu Rezeiu, avocat, pentru cercul electoral Zorlențul mare.

#### IV. Din Comitatul Sătmare.

24. Ioan Marcu, preot și protopop gr.-cath. in Satmar, pentru cercul electoral Mediaș.

25. George Pop, proprietar in Basești.

26. Demetriu Suciu, avocat, pentru cercul electoral Cehul Silvaniei.

27. Ioan Pop, proprietar.

28. Alexandru Dragomir, avocat in Zelau, pentru cercul electoral Diosod.

29. Ieronin G. Bariț, secr. de bancă in Sibiu pentru cercul electoral Șimleul-Silvaniei.

30. Nicolau Nilvan, avocat.

31. Andrei Medan, proprietar și avocat in Șomcuța, pentru cercul electoral Șomcuța-mare.

32. Vasiliu Pop, canonic gr.-cat. in Gherla.

33. Demetriu Coroian, protopop gr.-cat., pentru cercul electoral Tănașd.

34. Dr. Ioan Nichită, avocat.

35. Teodor Pop, protopop gr.-cat., pentru cercul electoral Zelău.

#### V. Din Comitatul Timișului.

36. Paul Rotariu, redactor, avocat, pentru cercul electoral Buziași (Rittberg).

37. Ioan Lenger, avocat, fiscal comit.

38. Vicențiu Pop, avocat, pentru cercul electoral Ciacova.

39. Vicențiu Babeș, proprietar etc. (idem) pentru cercul electoral Cocota (Orczyfalva).

40. Desideriu Borbola, avocat in Lipa pentru cercul electoral Lipova (Hidcgkut).

41. Ioan Becinegă, avocat, pentru cercul electoral Moravița.

#### VI. Din Comitatul Torontal.

42. Petru Petroviciu, arhivar metrop. pentru cercul electoral Canișa turcească.

43. Vicențiu Babeș, (idem) pentru cercul electoral Comlosul-bănățean.

44. Emil Babeș, practicant judic, pentru cercul electoral Gîmbolea (Hatzfeld).

45. George Bălan, preot, pentru cercul electoral Lovrin.

46. Paul Rotariu, avocat (idem), pentru cercul electoral St. Nicolaul-mare.

5. Trecându-se la constituirea definitivă a biroului Conferința declară biroul provizoriu ales sub punctul I definitiv.



6. Presidiul recomandă pentru ordinea desbaterilor regulamentul statorit de comitetul central electoral, care se primește „en bloc”.

7. Se procedează la esmiterea comisiunii de 30 pentru compunerea proiectelor de concluse asupra obiectelor conferinței.

Prin aclamațiune se alege în comisiunea de 30 următorii delegați:

Vicențiu Babeș, George Bariț, Sigismund Borlea, Coriolan Bredicean, Iuliu Coroian, Parteniu Cosma, Nicolau Cristea, Ioan Gall, Ioan Lenger, Daniil Lica, Diamandi Manole, Gavriil Man jun., Ioan Marcu, Andrei Medan, Petru Mihaly, Dr. Aureliu Mureșan, Dr. Ioan Nichită, Rubin Patița, Teodor Pop, Alecsandru Roman, Iosif Roman, Paul Rotariu, George Secula, Nicolau Străvoiu, Ioan Simionaș, Iosif Vulcan, Nicolau Zigrea și să decida ca și biroul să facă parte întregitoare a comisiunii.

8. Delegatul cercului electoral Gelău, Dr. Aureliu Isac face următoarea propunere: „Considerând că conducerea, cauzelor naționale să poată efectui mai secur și conștient prin asocierea tuturor românilor, propun: ca românii adunați la această conferință electorală să se constituie pe baza solidarității într'un club politic-național, alegânduși un comitet central executiv de 30 membrii din toate părțile locuite de români cu reședința în Sibiu”.

Se transpune la comisiunea de 30 emisă sub punctul precedente.

9. Delegatul cercului electoral al Iliandei mari, Sigismund Pop, face următoarea moțiune: „Dupăce prin declararea passivității, ce s'a întâmplat înainte cu 12 ani la Mercurea, starea politică, socială și morală a națiunii române nu s'a ameliorat, ci din contră s'a deteriorat: fac propunerea pentru dechiararea activității.

Se transpune comisiei de 30. Fiind ordinea zilei esauriată, ședința să închidă la 6<sup>1</sup>/<sub>2</sub> ore și se anunță procsima ședință pre mâne la 10 ore, urmând la ordinea zilei raportul comisiunii de 30.

Nicolau Pop m. p.  
președinte

Dr. Aureliu Isac m. p.  
Dr. Nicolau Pop m. p.

Autentificarea acestui proces-verbal s'a făcut astăzi prin subscrisul comitet electoral permanent. Sibiu în 8 Iunie 1881.

Nicolau Popea, m. p. Președinte  
Visarion Roman, m. p.

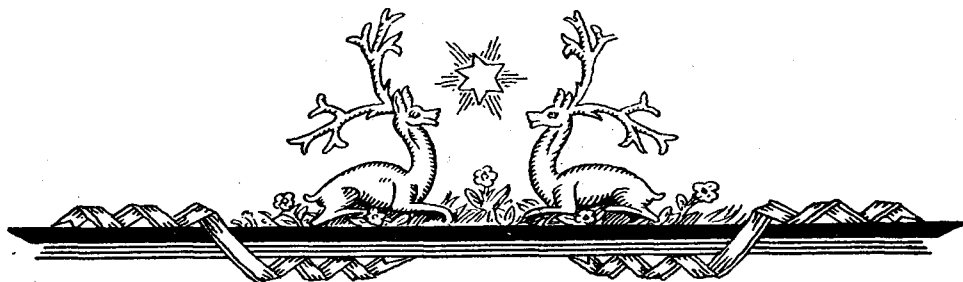
Diamandi Manole, m. p.

\*

Iată numai un crâmpel oficial din atâtea acte glăsuitoare, din epoca eroismului național sub imperiul vulturului bicefal.

**Romulus S. Molin.**





## Insemnări

REVISTA noastră trece, într'un insemnat număr de exemplare, în mod gratuit, în Banatul jugoslav și în câteva sate din Valea Timocului. În această privință suntem hotărâți să mergem până la cele mai mari jertfe bănești.

Pentru a da o cât mai largă răspândire „*Banatului*“ dincolo de granița jugoslavă, facem apel la toți românii cu tragere de inimă. „*Asociația Culturală din Banat*“ - care a luat aici, cu vigoare, locul „*Astrei*“ - ar trebui să ia asupra-și, în primul rând, răspândirea unui mare număr de exemplare dincolo de granița nedreaptă care pe harta românismului nostru integral, nu există și nu trebuie să existe.

D<sup>nl</sup> Nicolae Iorga, prodigiosul profesor al energiei și muncii românești, e, de câteva săptămâni, la Paris unde îl chiamă, în fiecare

an, înalte îndatoriri de ordin cultural. Călătorie rodnică și aceasta ca toate luminoasele călătorii ale d-lui Iorga în capitala Franței, care e și capitala culturală a lumii.

Neamul nostru se poate mândri cu strălucitul lui ambasador cultural.

\*

D<sup>na</sup> Lucia Popovici-Bourgois, fiica marelui bănațan Aurel C. Popovici, ne-a trimis o serie de interesante articole a căror publicare vom începe-o în unul din numerele noastre viitoare.

\*

MINISTERUL Instrucțiunii a înființat anii trecuți posturi de așa zisi propagandiști-culturali, cu menirea de a îngriji și dirija propaganda culturală la sate. Pentru această ispravă au fost aleși oameni cari veneau mai mult din rândurile agenților electorali.

Pentru Banat fusese ales un domn, Gh. Marincu, pe care lumea din această provincie nu l'a prea văzut pe-aici, în colindă culturală. Poate nici nu era curioasă să-l vadă. Și totuș se puteau găsi oameni cari să-și iee în serios însărcinarea și să facă ceva pentru răspândirea culturii la sate.

Se svonea în toamnă că d=1 d=r. Anghelescu vrea să reorganizeze aceste servicii și să aducă în fruntea lor oameni capabili și cu tragere de inimă.

**R**EVISTA pentru probleme sociale și economice „*Societatea de Măine*” din Cluj, a intrat în al V=lea an de activitate. O biruință mare, o minune aproape, în Ardealul de după război, cu gazete și reviste schiloade și de durată efemeră.

Priceperea și tenacitatea d=1ui Ion Clopoșel, a trecut, peste toate greutățile, biruitoare. Cele câteva mii de cititori credincioși îi asigură „Societății de Măine” o existență spornică și binefăcătoare.

Ultimul număr aduce colaborarea d=lor: N. Dascovici, N. Ghiulea, Traian Popa, A. Sbârcea, Septimiu Popa, Adrian Corbul, Gh. I. Popovici, Aurel Gociman, Ion Clopoșel, Șt. Bezdechi, Valeriu Bora, Liviu Rusu etc.

**I**NSTITUTUL Sud-Est European din București a început un ciclu de conferințe „*Jugoslavia-Bulgaria*”.

În 3 Martie d=1 N. Bașaria a vorbit despre „*elementul român în poezia epică sârbească*”. În 10 Martie, d=1 Gh. Vâlsan a vorbit despre „*Românii timoceni din Serbia*”. În 17 Martie, d=1 G. Giuglea, despre „*Românii timoceni din Serbia*” (folclor).

Vor mai ține conferințe în acelaș ciclu d=ni: V. Papacostea, Silviu Dragomir, Pr. N. Popescu și N. Caștojan.

**I**N 24 Martie va avea loc la Milano în „*Teatro del Popolo*” o mare festivitate muzicală românească.

Quartetul Poltronieri va executa mai multe bucăți românești. D=1 Stan Golestan va ținea o conferință despre muzica românească.

**I**N 22 Februarie, d=1 prof. universitar *Iosif Popovici* a ținut la Cluj o conferință despre literatura eehoslovacă. Această conferință a fost începutul unui ciclu de conferințe referitoare la popoarele din Sud-Estul Europei (în deosebi slave).

**I**N numărul din Ianuarie 1928 al revistei „*Geographical Riview published by The American Geographical Society of New-York*”; (Revista geografică organ al Societății geografice americane din New-York), care este una dintre cele mai mari și mai serioase publicații periodice mondiale de geografie, sub titlul „*The Declin of Transhumance in Romania*”. (Declinul transhumanței

în România) se face o măgulitoare și elogioasă apreciere a muncii științifice făcută de Institutul de Geografie al Universității din Cluj, conduse de savantul profesor *G. Valsan*, membru al Academiei Române și membru al numitei societăți geografice americane.

\*

În 25 Febr. a avut loc în Teatrul Comunal din Timișoara concertul corului „*Doina*“, sub conducerea d-lui *Sabin Drăgoi*, care și-a afirmat, și astădată, înaltele-i calități de dirijor și compozitor. Alături de d-l *S. V. Drăgoi* a fost sărbătorit și un alt compozitor: *Bogdan Perian*. Dintre soliști s'a remarcat, îndeosebi pâr. *Traian Golumba* cu puternica-i voce de bariton. Concertul corului „*Doina*“ a fost printre cele mai însemnate reușite ale sezonului muzical timișorean.

\*

Cu prilejul desbaterilor parlamentare din Budapesta asupra proiectului pentru modificarea legii „*numerus clausus*“, deputatul de sânge evreu Pál Sándor, luând cuvântul în apărarea evreimei maghiare atacată de „ebrediști“, a declarat în plină cameră că: „soția primului voevod maghiar, a lui Árpád a fost fiica unui hatman de Cazaci (de origine semită), iar mama lui Árpád a fost pur și simplu evreică. D-l Sándor și-a exprimat mirarea în fața antisemitismului unguresc care uită legăturile de sânge cari există între cele două neamuri. (Este știut că al

7-lea dintre triburile năvălitorilor maghiari s'a recrutat exclusiv din Cazaci semiti, de religie mozaică. Această declarație a deputatului Pál a provocat proteste generale din partea rossiştilor din Ungaria. Îndeosebi aristocrația și ebrediștii au fost revoltați de afirmațiile deputatului evreu. Inchipuiți-vă: Horthy, Apponyi și ceilalți corifei maghiari, înrudiți cu Șmil, Ștrul, Itzig etc.!



### Concurs pentru cea mai bună poezie asupra mamei

Societatea Ortodoxă Națională a Femeilor Române, în dorința ei de a întări viața familială și de a reda mamei locul de cărmuitoare a sufletului românesc, deschide un concurs pentru cea mai bună poezie asupra mamei, simbolizând în ea rostul familiei și etica, ce pornind din sufletul mamei, trebuie să se reverse în toată societatea românească.

Societatea Ortodoxă dorește să popularizeze această lucrare în așa fel, ca ea să devie una din operile care să servească la îndrumarea tineretului.

Manuscrisele se vor înainta până la 20 Aprilie la Institutul Ortodox din str. Principatele Unite, 63.

Manuscrisele nu vor fi semnate, vor avea însă un „motto“ care se va găsi scris și pe plicul ce va cuprinde închis numele autorului.

O comisiune compusă din cei mai de seamă literați vor desemna premiul în valoare de 8000 lei. Comisiunea își va da rezultatul până la 1 Maiu.

Tot în această ordine de idei, Societatea Ortodoxă deschide un mare concurs pentru o antologie ce va cuprinde cele mai de seamă scrieri asupra mamei și familiei din antichitate și până în prezent.

Manuscrisele trebuie să fie trimise la Institutul Ortodox din str. Principatele Unite 63, până la 1 Oct. 1929.

Manuscrisele nu vor fi semnate, vor avea un „motto“ care se va găsi scris și pe plicul, care va cuprinde închis numele autorului.

O comisiune compusă din cei mai de seamă literați și sociologi va desemna lucrările care merită să fie premiate.

Societatea Ortodoxă institue pentru această lucrare două premii: unul în valoare de 20.000 lei și unul în valoare de 10.000 lei.

Președinta Soc. Ortodoxe:  
**Alexandrina Gr. Cantacuzino**

## Cărți noi:

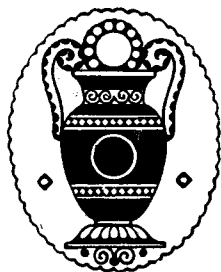
*A Dominic: Clopote peste a=dâncuri - poeme.* Editura „Poesis“, București, 1927.

*Ioan Budai-Deleanu: Trei Viteji.* Poemă eroi-comică în patru cânturi. Publicată pentru prima oară după manuscrisul original, de Gh. Cardas. București, Institutul de arte grafice „Convorbiri Literare“.

*I. Valerian: Stampe - versuri, - editate de revista „Viața Literară“.* Desene de pictorul V. Teodorov după cuprinsul textului.

*Vasile Goldis: Concordatul.* Tiparul Tipografiei Diecezane, Arad.

**A** BONAȚII noștri cari au întârziat cu achitarea abonamentului pe anul 1927, sun rugați să-l trimită, fără întârziere, pe adresa Administrației, în Timișoara, Piața Unirii N-rul 6.



## Banatul Economic

Nu numai orașele ci și gospodăria săteanului suferă zi de zi tot mai intens de plaga șobolanilor. Cât de mare este valoarea bunurilor nimicite de acest neam șoricesc o arată o statistică americană :

20.000.000 oameni muncesc în Statele Unite numai pentru a întreține familia șobolanilor care se cifrează la 100 milioane. Pagubele aduse de acești rozători se evaluează la 200 milioane dolari. Stărpirea unui șobolan costă în Americă 1 dolar și 8 cenți, în Danemarca 1,2 și în Franța 1 dolar. Dela o familie de șobolani să nasc în 3 ani dacă nu sunt stârpiți circa 300 de milioane, căci o pereche de șobolani dau naștere la circa 860 de pui la an și consumă 600 măj m. de pâine, 60.000 kg. Un șobolan mănâncă 37 kg. de pâine la an. Afar de pagubele în domeniul economiei, acest animal este răspânditorul a celor mai grozave epidemii: tifos exantematic, trichinose, holera etc. Deci toate țările au luat măsuri de apărare. La noi nu se știe dacă ministerul de domenii s'ar interesa de gospodăriile țărănești în această direcțiune. Tot ce se importează în materie de otrăvire din preparatele de fosfor și preparatele cu bacterii nu dau rezultate practice din două motive: sunt vomitive și animalul nu pierde, sau fiind înmagazinate își pierd puterea sau localizează efectul numai la prima generație. În toate țările din Apus se lucrează la dobândirea unui preparat eficace pentru exterminarea șobolanilor primejdioși și pentru oameni

și pentru gospodării. Acum mai nou, doi profesori în știința chimică dela institutul de igienă din Hamburg, D-r Spickermann și D-r Hanne au preparat o otrăvă din metal ce pare a fi un mijloc radical de exterminare, - așa numita Zelio-Paste. Efectul acestui preparat se dovedește în 24-36 ore când șobolanii după ce au gustat din preparat să prădădesc. În unele țări și orașe-Praga, Wiena, Danzig - s'au constituit societăți pentru extirparea acestor animale periculoase și folosesc numai preparatul „Zelio“ despre a cărui succes arată a fi mulțumite.

## Catalogul Presei din România

Am primit la redacție a IV-a ediție (pe anul 1928) din *Catalogul Presei din România* apărut în editura agenției de Publicitate „Rudolf Mosse“ S. A. din București.

Lucrarea își menține acelaș caracter de prețioasă călăuză a celor ce au nevoie de propagandă prin presă. Catalogul dând indicații complet revizuite, asupra tendințelor, tarifelor, dimensiunilor, etc. a vreo 600 ziare și reviste din țară. În vremurile acestea de criză, când reclama comercială este un ajutor atât de sigur, Catalogul Presei din România pune tuturor la îndemână orientări perfecte în direcția publicității prin presă. Firmele comerciale și industriale importante, obțin *gratuit* „Catalogul Presei din România“ dela editură: Agenția de Publicitate „Rudolf Mosse“ Soc. Anon. București, Calea Victoriei, 31.

# „ARĂDANA“ Bancă de Credit pentru Industrie și Comerț S. A. Arad.

## Convocare

Direcțiunea institutului „Arădana“ Bancă de credit pentru Industrie și Comerț S. A. Arad, în virtutea art. 4. din statute convoacă prin aceasta pe Domnii acționari la a

### VIII-a adunare generală ordinară,

care se va ține în Arad la 25 Martie 1928, Duminică la orele 11 a. m., în localurile institutului „Arădana“ Bulev. Regele Ferdinand I Nr. 40, cu următoarea

#### ORDINE DE ZI:

1. Raportul Direcțiunii și al Consiliului de Censori, stabilirea bilanțului și descărcarea Consiliului de Administrație și Censori pentru gestiunea anului 1927.

2. Deciderea asupra distribuției profitului net.

3. Alegerea unui membru în Consiliul de Administrație pe un period de 3 ani.

4. Alegerea membrilor în Consiliul de Censori pe un period de un an.

5. Eventuale alte propuneri prezentate Direcțiunii în sensul Art. 13 din Statute cu 48 ore înainte de Adunare.

Arad din ședința Direcțiunii ținută la 7 Febr. 1928

**Direcțiunea Institutului.**

NB. Acei domni acționari, cari voesc să-și exercite dreptul de votare, trebuie să-și anunțe Direcțiunii participarea cu 24 ore înainte de a se ține adunarea generală (art. 12 din statute).

Activ			Contul Bilanț încheiat la 31 Decembrie 1927.			Pasiv		
Casa în numerar . . . . .		1.675.982 21	Capital social . . . . .		7.500.000 —			
Efecte de primit . . . . .	29.824.158 —		Fond de rezervă . . . . .	960.491 56				
Scontul Sinistraților . . . . .	3.760.300 —	33.584.458 —	Fond de pensiuine . . . . .	493.240 77	1.453.732 33			
Imprumut de Contocurent		2.667.163 30	Depuneri spre fructif. . . . .		9.879.841 —			
Conturi curente debit. . . . .		1.358.599 88	Bănci . . . . .		1.543.004 —			
Capital de cointeres . . . . .		1.500.000 —	Conturi-curente credit . . . . .		1.935.733 53			
Ef. publice și acțiuni . . . . .		987.700 —	Reescont la B-ca Naț. . . . .					
Imobile . . . . .		550.000 —	Ordinar . . . . .	4.300.000 —				
Mobilier și case de fier		11 —	Giro . . . . .	4.250.000 —				
Vase de fier și lemn . . . . .		35.125 82	Pentru Sinistrați . . . . .	4.000.000 —				
			Reescont. la Soc. Naț. de					
			Cred. Ind. . . . .	2.926.000 —				
			Reescont la B-ca Rom. . . . .	683.000 —	16.159.000 —			
			Dividende neridicate . . . . .		64.627 50			
			Dep. p. vase. imprum. . . . .		126.993 40			
			Interese cuvenite an. 1928		571.251 —			
			Venit transpus din 1926 . . . . .	35.086 —				
			Venit curat . . . . .	3.089.761 45	3.124.847 45			
		42.359.030 21			42.359.030 21			

### CONTURI DE ORDINE

Garanție de titluri, efecte, mărfuri . . . . .	5.435.140 —		Depozitari de titluri, efecte mărfuri în Gaj . . . . .	5.435.140 —	
Cauțiuni Statutare . . . . .	306.000 —		Depozitari de cauțiuni statutare . . . . .	306.000 —	
Titluri libere . . . . .	480.000 —		Depozitari de titluri libere	480.000 —	
Deținători de efecte și titluri	1.625.200 —	7.846.340 —	Efecte și titluri în depozit	1.625.200 —	7.846.340 —
		7.846.340 —			7.846.340 —

Arad la 31 Decembrie 1927

Pentru contabilitate  
**Ioan Tatu (ss)**  
dir. executiv exp. cont.

#### Direcțiunea:

(ss) Dr. Mihai Mărcuși președinte, (ss) Vasilie V. Ștefan, (ss) Dr. Iustin Marșieu, (ss) Ștefan Mateescu, (ss) Dr. Ioan Robu, (ss) Teodor Stan, (ss) Mihai Constantin, (ss) Cornel Lazar, (ss) Ioan Chera.

#### CONSILIUL DE CENSORI:

Verificat și găsit conform cu registrele și realitățile.

(ss) Brutus I. Păcurariu, (ss) G. Dumitrescu, (ss) Gligoriu Petrescu, (ss) ing. A. Florescu, (ss) A. Butariu.

# ➤ BANATUL ➤

REVISTĂ CULTURALĂ, SOCIALĂ, ECONOMICĂ

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA:

TIMIȘOARA

PIAȚA UNIREI No. 6

Anul III, No. 2-3, © 1928.

## COMITETUL DE REDACȚIE:

Șt. Ardeleanu, Inginer  
Dr. Iuliu Belu  
C. Bojinca, Avocat  
Dr. Al. Cimponeriu  
Lucian Costin, Profesor  
Dr. med. Gh. Crăciun  
Dr. med. Nerva Drăgan  
Mihail Gașpar, Protopop  
Dr. Cornel Groșorean  
Grigore Ion  
Dr. Paraschiv Licoareștin  
Emil Mihailu, Profesor  
V. Vlad, Inginer

*Membrii comitetului de redacție  
își semnează articolele. Conținutul  
articolelor lor nu angajează nici  
comitetul de redacție în întregime,  
nici pe directorul revistei.*



## ABONAMENTE:

Pe un an . . . . . 360 lei  
Pe jum. an . . . . . 180 „  
Exemplarul . . . . . 30 „

Pentru instituții, autorități și  
întreprinderi . . . . . 720 lei

SCRISUL ROMÂNESC S. A.

. . CRAIOVA . .